

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра практики англійської мови**

На правах рукопису

**ПАНАСЮК МАРИНА ПЕТРІВНА
РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Спеціальність: 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література)

Освітньо-професійна програма: Середня освіта. Англійська мова

Робота на здобуття освітнього ступеня «МАГІСТР»

Науковий керівник:

КРИСАНОВА ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА,
доктор філологічних наук, професор

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри практики англійської мови

від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри

_____ проф. Еліна КОЛЯДА

ЛУЦЬК - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	7
1.1. Поняття та типологія навчальної мотивації	7
1.2. Психолого-педагогічні характеристики мотивації учнів початкової школи	17
1.3. Шляхи формування позитивної мотивації учнів на уроках англійської мови	21
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	28
2.1. Основні методи та засоби формування позитивної мотивації учнів на уроках англійської мови	28
2.2. Комплекс завдань для розвитку мотивації учнів на уроках англійської мови	40
Висновки до розділу 2	53
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	55
3.1. Опис дослідження	55
3.2. Результати дослідження та їх інтерпретація	57
3.3. Рекомендації щодо розвитку мотивації дітей початкової школи на уроках англійської мови.....	63
Висновки до розділу 3	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	85
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Нині потреба у знанні іноземних мов незаперечно зростає. Вивчення іноземної мови потребує інтенсивної та кропіткої роботи. Цілком зрозуміло, що така розумова робота має бути високо мотивована. Таким чином, питання навчальної мотивації стає дедалі актуальнішим. Їх досліджують не лише педагоги, а й психологи та методисти.

Сучасні психологи та педагоги прийшли до думки, що якість виконання будь-якої діяльності іноземною мовою залежить, насамперед, від спонукань та потреб учня, тобто від його мотивації. Саме мотивація є засобом, що викликає цілеспрямовану активність, що визначає вибір засобів та прийомів на уроці іноземної мови, їх упорядкування. Розвивати мотивацію учнів можна за допомогою різних психологічних та методичних прийомів. Головна ідея розвитку мотивації в школі полягає в тому, щоб допомогти учням полюбити іноземну мову. Вчителі та методисти дуже рідко на практиці аналізують таку психологічну категорію як мотивація. Їхнє головне завдання – дати учням необхідні знання та вміння. Але часто вони стикаються з негативним ставленням учнів до навчання іноземної мови.

Вчитель повинен мотивувати школярів до вивчення англійської мови, і підвищувати цю мотивацію, оскільки вона грає дуже важливу роль під час навчання іноземної мови. У наш час ми можемо використовувати аудіовізуальні засоби при навчанні мови. Завдяки їм у учнів підвищується мотивація. Також ми можемо використовувати різні програми, відеоматеріали, які дають можливість спілкуватися з носіями мови. На сьогодні розроблена велика кількість ігрових вправ, цікавих технік запам'ятовування нової лексики чи граматики. Всі ці новітні, інтерактивні способи навчання сприяють підвищенню мотивації учнів до вивчення іноземної мови.

Актуальність теми дослідження пов'язана з тим фактом, що вона є однією з найперспективніших і вимагає пропозиції щодо конструювання систем вправ, спрямованих на підвищення мотивації. У даний час помітно виріс інтерес до проблеми мотивації при навчанні англійської мови в початковій школі. Також актуальність дослідження пов'язана з тим, що мотивація при навчанні англійської мови в школі є невід'ємною частиною навчального процесу.

Об'єктом дослідження є мотивація при навчанні англійської мови у початковій школі.

Предметом дослідження є засоби розвитку мотивації школярів на початковому етапі навчання.

Мета дослідження – вивчити способи підвищення мотивації та змодельовати систему вправ, спрямовану на підвищення мотивації під час навчання англійської мови в початковій школі.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань** дослідження:

- 1) уточнити поняття та типологія навчальної мотивації;
- 2) з'ясувати психолого-педагогічні характеристики мотивації учнів початкової школи;
- 3) визначити шляхи формування позитивної мотивації учнів на уроках англійської мови;
- 4) окреслити основні методи та засоби формування позитивної мотивації учнів на уроках англійської мови;
- 5) розробити комплекс завдань для розвитку мотивації учнів на уроках англійської мови;
- 6) здійснити експериментальне навчання та проаналізувати отримані результати;
- 7) сформулювати рекомендації щодо розвитку мотивації дітей початкової школи на уроках англійської мови.

Відповідно до поставлених цілей і завдань у роботі використовувалися такі **методи дослідження**: теоретичний аналіз наукової літератури з цієї проблеми; порівняльний аналіз концепцій з проблеми дослідження; аналіз отриманих даних з подальшим узагальненням та описом отриманих висновків; анкетування з метою виявлення мотивів вивчення англійської мови в середній школі; метод наукового спостереження; тестування для виявлення рівня володіння англійською мовою; дослідне навчання; метод обробки даних.

Теоретична значущість роботи полягає в узагальненні та систематизації знань про поняття та типологію навчальної мотивації, методи та засоби формування позитивної мотивації учнів на уроках англійської мови, а також психолого-педагогічні характеристики мотивації учнів початкової школи.

Практична значущість дослідження визначається можливістю використання теоретичних положень і висновків, що містяться в ньому, за темою дослідження для написання курсових та дипломних робіт, а також застосування розробленого комплексу вправ для підвищення мотивації у школярів на уроках англійської мови під час проведення виробничої педагогічної практики.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку літератури, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Поняття та типологія навчальної мотивації

Мотивація відіграє чи не найважливішу роль у житті людини. Вона зачіпає всі сфери її діяльності: побутову, поведінкову, когнітивну і, звичайно ж, навчальну, а також визначає продуктивність навчальної діяльності та є її органічною складовою.

Поняття «мотивація» прийшло в методику та дидактику із психології. Психологи визначають мотивацію як сукупність причин, що психологічно пояснюють поведінку людини. Мотивація представляє енергетичну сторону та спрямованість поведінки. Вона визначає вибір людини, надає їй сил і наполегливості, робить її поведінку доцільною [24, с. 135]. Мотивація – це завжди результат взаємодії людини і ситуації, що впливає на ступінь її прагнення та активності. Мотивація завжди емоційно насичена, тобто те, чого людина прагне чи уникає, завжди викликає в неї емоційне ставлення, є значимим і тим самим забезпечує енергетичну мобілізацію організму на дію [22, с. 10].

Мотивація як психологічний феномен – явище складне та багатогранне, воно багато в чому визначає життєвий шлях людини. Вважається, що результати, яких досягає людина у своєму житті лише на 20-30% залежать від її інтелекту, а на 70–80% – від мотивів, які спонукають її певним чином поводитися.

Теоретичні дослідження в галузі вивчення мотивації людини ведуться в психології постійно, уточнюється термінологія, формулюються та операціоналізуються основні поняття. Безпосередньо терміном «мотивація» позначаються дві групи явищ:

1) сукупність мотивів чи чинників, які становлять індивідуальну систему мотивів, зокрема їх ієрархію;

2) динамічнеутворення, процес, механізм, система дій щодо активізації мотивів людини [32, с. 230].

За А.М.Лукіячук, мотивація – це сукупність особистісних та ситуативних факторів, які спонукають до активності людини. Чим вищим є рівень мотивації, чим більше чинників та мотивів спонукають людину до професійної діяльності [23, с. 4]. Т. М. Горохівська вказує, що мотивація є складним багаторівневим регулятором життєдіяльності людини, її поведінки та діяльності. Відтак, мотиваційна система особистості являє собою сферу, яка охоплює автоматично здійснювані установки, поточні актуальні прагнення, площину ідеального, яка виконує важливу для особистості функцію, надаючи сутнісну перспективу подальшому розвитку її спонукань [12, с. 20].

Існує безліч різноманітних теорій мотивації: теорії інстинктів, когнітивні теорії, теорія когнітивного дисонансу і т.д. Цією проблемою займалися такі вчені, як Д. Аткинсон, У. Макдауголл, А. Маслоу, З. Фрейд та багато інших (здебільшого основні теорії мотивації були розроблені у другій половині XIX – на початку XX ст.).

Одним із класичних підходів до проблеми мотивації в психології є підхід з позицій теорій навчання, представлений у роботах біхевіористів та необіхевіористів. Основою активності індивіда з погляду біхевіоризму є потреба організму, викликана відхиленням фізіологічних параметрів від оптимального рівня. Ця потреба, у свою чергу, створює спонукання, що приводить організм до стану активності [20, с. 30].

Основним механізмом функціонування мотивації, з точки зору більшості біхевіористів, є прагнення організму зняти, знизити напругу, викликану потребою, що виникла. Якщо та чи інша форма поведінки призвела до зняття напруги, задоволення певної потреби, то ймовірність відтворення цієї форми

поведінки в подальшому (при виникненні відповідної потреби) зростає. Організм прагне позбутися напруги, пов'язаної з виникненням потреби, знову привести значення фізіологічних показників у норму, і саме це є основною і єдиною рушійною силою поведінки. Цей механізм функціонування має назву принципу гомеостазу: при відхиленні від норми система прагне повернутися у вихідний стан. Процес навчання, або вироблення певного варіанта поведінки, можливий за наявності двох основних умов: наявності потреби та підкріплення, тобто того, що цю потребу здатне задовольнити [38, с. 27].

Основоположником психоаналітичної традиції був З. Фрейд. Одне з центральних положень його теорії – переконання у тому, що будь-яка поведінка людини хоча б частково зумовлена несвідомими імпульсами. Основою мотивації поведінки, на думку З. Фрейда, є прагнення задовольнити вроджені інстинкти – соматичні вимоги організму. По-перше, інстинкти за своєю природою є консервативними, що означає прагнення знизити напругу до мінімального рівня. І в цьому плані концепція З. Фрейда подібна до біхевіористської точки зору: той же принцип гомеостазу і зняття напруги. По-друге, інстинкти регресивні: індивід прагне повернутися до вихідного стану (що було порушено народженням і подальшим розвитком), аж до небуття [34, с. 42].

Послідовники З. Фрейда багато в чому відійшли від позицій свого вчителя. Однак у кожній із наступних психоаналітичних теорій зберігався певний суттєвий елемент подібності з фрейдизмом: або базові інстинктоподібні переживання, або несвідоме, а найчастіше – погляд на джерело мотивації як на боротьбу протилежних та в принципі непримиренних начал (дуалізм).

К. Юнг, наприклад, вважав як і З. Фрейд, що розрядка напруги є основним механізмом мотивації. Проте, на відміну від З. Фрейда, він вважав, що організм прагне до самореалізації. Суспільство придушує як сексуальні («погані»), імпульси, так і здорові прагнення. Однією з найвідоміших концепцій К. Юнга є поняття колективного несвідомого, що містить досвід всього людства, мудрість

віків, накопичену за історію, та яка передається від покоління до покоління. Колективне несвідоме – основа індивідуального несвідомого, яке відіграє істотну роль детермінації поведінки індивіда[27, с. 46].

Інший учень, а згодом і опонент З. Фрейда – А.Адлер, подібно до К. Юнга, у своїй теорії мотивації дотримувався телеологічного підходу. А. Адлер міркував так: людина народжується слабкою і беспорядною, переживаючи базове, універсальне почуття неповноцінності. Щоб подолати беспорядність і почуття неповноцінності, індивід прагне до переваги і досконалості. Прагнення досконалості, а не задоволення, на думку А. Адлера, є основним принципом мотивації людини[38, с. 27].

Концепція Е.Фромма більшою мірою, ніж теорії інших психоаналітиків, орієнтована на розгляд соціальних аспектів людської поведінки. На думку Е. Фромма, людина у суспільстві почувається на самоті, що є результатом його вивільнення з прямої залежності від природи. Таким чином, свобода привела до самотності, яка, у свою чергу, породила прагнення піти, втекти від свободи у конформізм, залежність і навіть рабство. Однак істинними цілями людини виявляються прагнення знайти своє справжнє «Я», відчувати себе пов'язаним з іншими людьми узами братерства та любові, використовувати суспільство, а не бути використаним.

Теорія особистості К.Левіна та його концепція мотивації за своїми загальнотеоретичними підставами може бути віднесена до гештальт-психології, що розвинулася на початку ХХ ст. Гештальт психологи, полемізуючи з традиційною асоціоністською традицією в психології, всіляко підкреслювали принцип цілісності психічного життя, незведення його до якостей окремих вражень, думок та образів. Більшість досліджень, проведених у рамках гештальт-психології, стосувалися проблем сприйняття та мислення[20, с. 30].

На думку К. Левіна, основним механізмом мотивації є врівноважування (а не зняття, як і гомеостатичних теоріях) локального напруження, викликаного

потребою, у межах стосовно більш загальної системи. Говорячи про цю загальну систему, К. Левін використовує як метафору поняття «поле». Напруга у певній області цього поля (поля особистості) і є потребою. Важливо відзначити, що потреби К. Левін поділяє на два типи: справжні потреби (базові) та квазі-потреби (наміри та цілі).

Гуманістична традиція в психології, що оформилася в основному в 50-х рр. ХХ ст., є своєрідним антиподом психоаналітичних поглядів. Але, як і будь-які протилежності, психоаналіз і гуманістична доктрина мають багато спільних рис. Філософською основою гуманістичної психології вважається екзистенціалізм, що декларує самоцінність індивіда на протигагу стрімко наростаючої на початку ХХ ст. стандартизації цивілізованого суспільства. Екзистенціалізм закликає приймати речі такими, якими вони є, вимагає дозволити індивіду самому визначати свій шлях, заперечує можливість аналітичного, раціонального пізнання людської сутності. Теоретичні ідеї психологів, представників гуманістичного спрямування, перегукуються з переліченими положеннями екзистенціалізму [41, с. 125].

На думку К. Роджерса, нормальна особистість відкрита досвіду, не потрібно контролювати її чи керувати нею. Необхідно спостерігати особистість і брати участь у процесах, які з нею відбуваються. Людина, у свою чергу, повинна довіряти своїм почуттям, прислухатися до них. Реалізація індивідом своїх здібностей та потенцій – ось основна мотивуюча сила людської поведінки. Прагнення самореалізації, самоздійснення – головне у людині. Люди прагнуть того, щоб наблизити ідеальне до реального [19, с. 112].

У психологічній літературі нерідко згадується теорія ієрархії потреб (мотивів). А. Маслоу, її автор, виділяє п'ять основних груп потреб людської поведінки:

1) фізіологічні потреби у їжі, воді, сні, відпочинку, потреби органічного задоволення, потреби руху та новизни тощо;

2) потреби безпеки, що відображають бажання зберегти вже отримані нагороди та становище та захистити себе від небезпеки, шкоди, загроз, травм, втрат чи поневірянь;

3) потреби приналежності та кохання, виявляються у прагненні належати до якоїсь соціальної групи, бути коханим та кохати;

4) потреба поваги та самоповаги. Самоповага тісно пов'язана з почуттям досягнення мети, компетентності, знань, зрілості та залежності. Потреба у повазі інших пов'язана з репутацією, громадським визнанням, статусом усередині групи;

5) потреба самореалізації. Прагнучи задовольнити цю потребу, люди намагаються реалізувати весь свій потенціал, збільшити свої здібності та бути «кращими» [38, с. 27].

Загальною особливістю когнітивних теорій мотивації є те, що уявлення людини про світ, когнітивна репрезентація реальної ситуації, її причин та наслідків, з погляду авторів цих теорій, ініціює та спрямовує поведінку індивіда. Знання – не проста сукупність відомостей. Знання – це не «холодна», безпристрасна інформація, знання упереджене. Уявлення людини про світ програмують, проектують майбутню поведінку. І те, що людина робить і як вона це робить, залежить, зрештою, не тільки від її фіксованих потреб, глибинних і споконвічних прагнень, а й від репрезентацій реальності, що змінюються.

Розглянемо також сучасні теорії мотивації, розроблені психологами. Однією з таких теорій є концепція Є. П. Ільїна. В основу концепції Ільїна покладено інтегральний підхід до розгляду сутності та структури мотивації та мотиву [41, с. 123]. В ідеалі мотив повинен дати відповіді на запитання: чому, для чого, чому саме так, який сенс? Це можливо в тому випадку, якщо розглядати мотив як складне інтегральне (системне) психологічне утворення,

межами якого, з одного боку, є потреба, а з іншого – намір щось зробити, включаючи спонукання до цього.

Ільїн підкреслює, що в кожній моністичній концепції сутності мотиву є раціональне зерно, що відображає одну зі сторін мотиву як основи дії, вчинку, діяльності, поведінки. Так, прийняття як мотиву потреби дає можливість отримати відповідь, чому здійснюється активність людини; прийняття за мотив мети дозволяє дати відповідь, навіщо (заради чого) проявляється ця активність; а прийняття за мотив стійких властивостей особистості відповідає на питання, чому обрані саме ця мета, цей спосіб її досягнення. Спонукання ж і станиу якості мотивів розкривають лише їх енергетичну сторону [19, с. 112].

У структурі мотиву Ільїн виділяє три блоки, які визначають енергетику та спрямованість поведінки людини.

I. Блок потреб. До нього входять такі компоненти: біологічні та соціальні потреби, усвідомлення необхідності, повинності («квазіпотреби» за К. Левіном);

II. Блок «внутрішнього фільтру» – моральний контроль, оцінка зовнішньої ситуації, оцінка своїх можливостей (знань, умінь, якостей), переваги (інтереси, схильності, рівень домагань).

III. Цільовий блок – образ предмета, що може задовольнити потребу, опредмечену дію (налити води, розв'язати завдання), мета (задовольнити спрагу, голод), уявлення процесу задоволення потреби (попити, поїсти, порухатися і т. д.).

Всі ці компоненти мотиву можуть виявлятися у свідомості людини у вербалізованій чи образній формі, причому в повному обсязі відразу. У кожному конкретному випадку в кожному блоці може бути взятий як основа дії або вчинку, (рішення, що приймається) один з компонентів. Структура кожного конкретного мотиву (тобто, підстави дії) будується з поєднання тих компонентів, які зумовили прийняте людиною рішення. Таким чином, компоненти, як «цеглинки», дозволяють створити будинок, що називається

мотивом. Образ цієї «будівлі» закладається людиною і зберігається у момент здійснення дії чи діяльності, а також після їх завершення. Тому про мотив можна судити і ретроспективно [20, с. 45].

Крім горизонтальної структури мотиву, вона може бути і вертикальна структура. До складу мотиву можуть входити два або три компоненти з одного блоку, один із яких відіграє головну роль, а інші супутню, підпорядковану. Наприклад, серед кількох потреб, які одночасно спонукають до вибору однієї й тієї ж мети (здобуття вищої освіти), провідною може бути бажання стати учителем, психологом, а супутніми – бажання підвищити свій статус у суспільстві, підвищити свій культурний рівень. Такі самі відносини між компонентами можуть складатися і в блоці «внутрішнього фільтра», і цільовому блоці [38, с. 39].

Таким чином, структура мотиву як підстави дії чи вчинку — багатокомпонентна, у ній найчастіше знаходять відображення кілька причин та цілей. З'ясування структури мотиву є особливо важливим для людей, робота яких пов'язана з людьми (у сім'ї, школі, на виробництві тощо). Акцентування уваги лише на одній із причин може призвести до неправильного судження про людину та до непоправних помилок.

Однією з найавторитетніших теорій мотивації на сьогоднішній день є теорія автономії та самодетермінації Е.Дессі та Р. Райна [20, с. 40]. Основною ідеєю цієї теорії є постулювання наявності у людини здібностей та можливостей для здорового та повноцінного життя. Якщо з самого дитинства умови існування дитини сприяють наданню їй свободи вибору активності, області інтересів, якщо вони надають широкий діапазон можливостей без накладання непотрібних обмежень, то все це сприяє тому, що дитина, а згодом доросла людина, буде здоровою та повноцінною особистістю.

Існують різні підходи й до визначення сутності мотивації, її поняття. Всі існуючі визначення мотивації можна зарахувати до кількох напрямів, які побутують на сьогодні у психології.

Перше розглядає мотивацію зі структурних позицій, таких як сукупність чинників чи мотивів, в основі яких лежать людські потреби, що змушують людей діяти певним чином. До таких моделей мотивації можна віднести: класифікацію потреб А. Маслоу; теорію мотивації досягнення успіхів Д. Маккелланда, Д. Аткинсона та Г. Хекхаузена; мотиваційно-гігієнічну теорію Ф. Герцберга; формалізовану модель поведінки, пов'язану з локус-контролем Ю. Роттера; теорію когнітивного дисонансу Л. Фестінгера; теорію діяльнісного походження мотиваційної сфери людини А. Н. Леонтьєва; мотиваційну концепцію Г. Мюррея; теорію каузальної атрибуції Г. Келлі; теорію «життєвих цілей» До. Роджерса, Р. Мейя та ін. [34, с. 30].

Другий напрямок розглядає мотивацію не як статичне, а як динамічне утворення, як процес, механізм. Мотивація постає як засіб чи механізм реалізації вже наявних мотивів [1, с. 65]. Прикладами таких моделей є теорія очікування В. Врума та модель справедливості М. Мескона, М. Альберта, М. Хедоурі.

Третій напрямок – трактування мотивації у парадигмі акмеології. В акмеології професійне «акме» часто сприймається як кульмінація, пік у професійному розвитку суб'єкта на цьому відрізку життєвого шляху, «акме» – вершина професіоналізму. Основні чинники досягнення стану «акме» – звичка саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти та самоконтролю. Необхідні сильні спонукальні причини – мотиви досягнення [42, с. 235].

Мотивація може бути спрямована на різні види діяльності людини – навчальна мотивація, професійна, мотивація іншого характеру. У цьому дослідженні фокусуємо увагу саме на навчальній мотивації

особистості. Навчальна діяльність як діяльність учня є пізнавальною, оскільки вона спрямована на зміну його досвіду.

За І. Андрощуком[2], мотивація до навчання – одна з головних умов реалізації освітнього процесу. Вона є рушійною силою вдосконалення особистості. Формування мотивації в учнів до навчально-пізнавальної діяльності – одна з головних проблем сучасної освіти. Загальноприйнято мотив розглядають як внутрішнє спонукання особистості до того або іншого виду активності, пов'язане із задоволенням певної потреби.

Суспільство вимагає від закладів освіти підвищення якості навчання та виховання, розвиток і формування конкурентоспроможного випускника. Основними мотивами навчання є особистісний розвиток, інтерес, результат діяльності, бажання стати кваліфікованим спеціалістом, потреба у пізнанні нового. Кожний з цих мотивів може порізно впливати на загальну мотивацію. Вчитель, дбаючи про організацію і керівництво пізнавальним процесом, має цілеспрямовано працювати над формуванням в учнів дієвих мотивів.

Навчальну діяльність учнів спонукає комплекс мотивів, у якому можуть домінувати внутрішні мотиви, пов'язані з її змістом і виконанням, або широкі соціальні мотиви, пов'язані з потребою зайняти певну позицію у системі суспільних відносин. Мотиви навчальної діяльності розрізняють за змістом і динамічними характеристиками. Змістовими характеристиками мотивації є наявність особистісного смислу навчання для учня; дієвість мотиву (його реального впливу на навчальну діяльність і поведінку дитини); місце мотиву у структурі мотивації; самостійність виникнення і прояву мотиву; рівень усвідомлення мотиву; ступінь поширення мотиву на різні типи навчальної діяльності, види навчальних предметів, форми навчальних завдань.

Основними динамічними параметрами мотивів є стійкість (учень натхненно вчиться навіть всупереч несприятливим зовнішнім умовам,

перешкодам, його навчальна діяльність високопродуктивна у нормальних і в екстремальних умовах); модальність (емоційне забарвлення), яка може бути позитивною і негативною. У процесі навчання тип навчальної мотивації учня змінюється. На це впливають нові самонастанови учня (наприклад, прагнення обходити або переборювати труднощі), тривалі успіхи або невдачі під час занять, вибір життєвого шляху та ін.

1.2. Психолого-педагогічні характеристики мотивації учнів початкової школи

Знання та врахування психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку дозволяють вчителю правильно вибудувати навчально-виховну роботу в процесі навчання учнів іноземної мови. Молодший шкільний вік – це вік 6–10-річних дітей, що навчаються в 1–4 класах початкової школи. Молодший шкільний вік пов'язаний із початком навчання дитини у школі та проходженням нею адаптації до нових умов, які ставить перед учнем шкільне навчання. Так, початок шкільного навчання означає перехід від ігрової діяльності дитини до навчальної як провідної діяльності молодшого шкільного віку, в якій формуються основні психічні новоутворення. Тому, вступ до школи вносить найважливіші зміни в життя дитини. Різко змінюється весь уклад її життя, її соціальний стан в колективі, сім'ї [35].

Як зазначалося, основною, провідною діяльністю дитини стає відтепер вчення, а найважливішим обов'язком – обов'язок вчитися, здобувати знання. Навчання для дитини молодшого віку – це серйозна праця, яка вимагає від неї організованості, дисципліни та волевих зусиль. Школяр включається в новий для нього колектив, у якому він буде жити, вчитися та розвиватися цілих 11 років.

Психологи стверджують що у структурі молодших школярів з'являються его (Я) і суперего (над-Я), а тому в цьому віці дитина оволодіває елементарними

культурними навичками, навчається у школі, провідною діяльністю стає досягнення знань, зростає здатність дитини до логічного мислення і самодисципліни, а також до спілкування з ровесниками у відповідності до встановлених правил. З'являється внутрішнє прагнення до навчання і успіхів у ньому. У дітей цього віку з'являється любов до праці. Діти намагаються дізнатись, що із чого одержується і як воно діє. Інтерес до цього має підкріплюватись і задовольнятись оточуючими людьми[36, с. 114].

Вивчаючи особливості розвитку мотивації в учнів 2-го класу, у рамках висвітлення питань психологофізіологічних особливостей молодших школярів особливо важливо звернути увагу на розвиток мозку дитини цього віку та на розвиток головних психічних процесів, а особливо – мислення та пам'яті.

Так, у молодшому шкільному віці відбувається відносно спокійний та рівномірний фізичний розвиток. У плані розвитку мозку відбувається функціональне його вдосконалення – розвивається аналітико-систематична функція кори; поступово змінюється співвідношення процесів збудження і гальмування: процес гальмування стає все сильнішим, хоча як і раніше переважає процес збудження, і молодші школярі досить часто бувають збудливі й імпульсивні[35].

Навчальна діяльність, яка є провідною діяльністю учнів у початкових класах, стимулює, перш за все, розвиток психічних процесів безпосереднього пізнання навколишнього світу – відчуття і сприйняття. Молодші школярі відрізняються гостротою та неопосередкованістю сприйняття, свого роду споглядальною допитливістю. Молодший школяр з живою цікавістю сприймає навколишнє середовище, яке з кожним днем розкриває перед ним усе нові і нові свої сторони[36, с. 118].

Домінуючою функцією в молодшому шкільному віці стає мислення. Відбувається процес завершення переходу від наочно-образного до словесно-логічного мислення, який почався ще в дошкільному віці. Крім того, шкільне

навчання будується таким чином, що словесно-логічне мислення розвивається більш активно засобами навчального процесу. Проте, у перші два роки навчання діти все ще багато працюють з наочними зразками, тоді як у наступних класах обсяг таких занять скорочується. Тож для учнів 2-го класу залишається актуальним образне мислення, що зумовлює можливість його застосування у навчальній діяльності [14].

Абстрактне мислення розвинене у молодших школярів ще погано, тому дитина відчуває труднощі у розумінні переносного значення слів, сенсу прислів'їв та фразеологізмів тощо. Розвиваються всі логічні операції, такі як порівняння, узагальнення, аналіз, синтез. Часто у процесі навчання учень не може вирішити поставлене завдання через те, що не здатний проаналізувати його умови.

Що ж до розвитку пам'яті другокласника, який представляє особливий інтерес у рамках даного дослідження, то у молодшому шкільному віці значно підвищується здатність заучувати й відтворювати, а також значно зростає продуктивність запам'ятовування навчального матеріалу учнями. Відбуваються зміни обсягу пам'яті дитини, а точніше – відбувається зменшення обсягу пам'яті, що й зумовлює навчання учнів прийомом раціонального запам'ятовування (спеціальним мнемотехнічним прийомом)[14].

Окрім того, важливою характеристикою пам'яті молодшого школяра є зміни у переважаючих способах запам'ятовування. О. В. Скрипченко вказує, що для більшості першо- та другокласників необхідне багаторазове повторення слова, або групи слів, які необхідно запам'ятати. Групування слів за загальними ознаками або використання семантичної обробки матеріалу, здійснення логічних висновків у процесі запам'ятовування більш характерне для учнів 3–4-х класів. Здійснюючи індивідуальний підхід, учитель може стимулювати окремих учнів створювати «розумовий образ», який відрізняється яскравістю і краще запам'ятовується. Можна навчити найбільш розвинених учнів прийому

відшукування інформації у пам'яті, створювати різноманітні сценарії для збереження запам'ятованого[36, с. 120].

Молодші школярі дуже чутливі до оцінки своїх дій, зокрема мовних, вони зацікавлено чекають на неї. Проте слід повністю виключити різкі оцінки на кшталт «Ти неправильно кажеш...». Слід пам'ятати, що молодші школярі сприймають негативну оцінку як: «Ти поганий». І звідси – розвиток почуття ущербності та неповноцінності. Необхідно створювати на занятті з англійської ситуації успіху, отримання радості від досягнутого.

Для формування мотивації до вивчення іноземної мови в початковій школі необхідно враховувати вікові особливості молодших школярів та застосовувати індивідуальний підхід до кожної дитини з її особистим досвідом, набором певних почуттів та емоцій, своїми інтересами, своїм статусом у групі. Діти молодшого шкільного віку досить імпульсивні, їхня увага нестійка, їм важко стримувати себе і довго зосереджувати свою увагу на одному об'єкті. Тому педагог має бути терплячим і поблажливим до цих особливостей дітей. Молодші школярі здатні ставитися до іноземної мови як до предмета вивчення, ставити питання. У рольовій грі дитина здатна охарактеризувати свого персонажа, спланувати свої дії, провести примітивну сюжетну лінію.

Ефективною для молодших школярів є робота у групі. У групі починається індивідуалізація реплік та висловлювань, вільне комбінування усвідомлених елементів, зіставлення простих лінгвістичних явищ двох мов. Найбільше значення мають спроби самовираження іноземною мовою, зокрема у процесі інсценування, інтерес щодо нього як явища.

У дітей цього віку переважає мимовільний вид пам'яті. Це означає, що вони добре запам'ятовують те, що цікаво, що захоплює їх. Тому кожне заняття має бути святом спілкування іноземною мовою з педагогом, один з одним, із казковими персонажами. Цьому покликани допомогти цікавий сюжет заняття,

драматизація, різноманітність інтонацій викладача, варіювання прийомів та засобів навчання.

1.3. Шляхи формування позитивної мотивації учнів на уроках англійської мови

Мотивація відіграє значну роль у навчанні іноземної мови. В епоху глобалізації всіх сфер суспільного життя проблема мотивації у вивченні іноземних мов стає надзвичайно актуальною. Дедалі більше зростає роль особистих контактів людей, отже, –комунікації, зокрема міжнаціональної, що вимагає знання іноземних мов.

В. О. Новак, вивчаючи організаційну поведінку людини, зазначає, що за джерелами утворення психологами було виділено два класи мотивів – зовнішні та внутрішні. Зовнішня мотивація – це детермінація поведінки різноманітними фізіологічними потребами а також стимуляцією середовища[28, с. 210]. Внутрішня мотивація – обумовленість поведінки чинниками, безпосередньо не пов'язаними з впливом середовища і фізіологічними потребами організму. Тобто, зовнішня мотивація передбачає прагнення до отримання чогось, що знаходиться поза поведінкою людини та поза її діяльністю. Внутрішньо ж вмотивована поведінка є самодостатньою і не спрямована на досягнення певної зовнішньої мети.

У процесі дослідження стану людей, що отримують щире задоволення від процесу роботи чи навчання, вивчення їх переживань та відчуттів у процесі внутрішньо вмотивованої діяльності, дозволили виділити такі показники внутрішньої мотивації:

1. Відчуття повної (розумової і фізичної) включеності в діяльність.

2. Повна концентрація уваги, думок і відчуттів на справі.
3. Відчуття того, що чітко знаєш, як слід діяти в той або інший момент роботи, чітке усвідомлення цілей.
4. Відсутність страху за можливі помилки і невдачі.
5. Втрата звичайного відчуття чіткого усвідомлення себе і свого оточення, неначе «розчинення» у своїй справі.

Формування внутрішньої мотивації учнів та її підтримка на достатньому рівні є однією з важливих задач педагога у процесі здійснення навчального процесу. Вчитель може вплинути на підвищення мотивації, внаслідок чого в учня виникне інтерес до роботи та вивчення англійської мови. Звичайно, проблема мотивованості у навчанні виникає з кожного предмета, але особливо гостро вона проявляється у вивченні іноземної мови. Вся справа в особливій специфіці предмета, що вимагає від учня наявності певної бази та комунікативних здібностей. Нерідко це викликає у школярів певні складнощі та мотивованість зникає. Тому, розглядаючи мотивацію як основну рушійну силу у вивченні іноземної мови, відзначимо, що мотиви відносяться до суб'єктивного світу людини, визначаються її внутрішніми спонуканнями. Людина зможе вивчити іноземну мову, якщо тільки сама відчує необхідність цього, тобто буде мотивована. Спробуємо з'ясувати, як можна мотивувати учнів під час уроків англійської мови.

У даний час особливо гостро постає проблема мотивації вивчення іноземної мови у школі. Дослідники питання мотивації наводять дані щодо зниження її від класу до класу. Цікаво те, що до вивчення іноземної мови на самому початку навчання в учнів часто відзначається висока мотивація. Вони хочуть говорити іноземною мовою з однолітками, розповідати вірші та співати пісні іноземною мовою, читати англійську літературу. Дітям також дуже цікаво, коли вони розуміють можливість того, що можуть розмовляти двома мовами. Майже всі мають бажання вивчити англійську мову, вміти спілкуватися нею і

розуміти іноземну мову. Але багато хто перестає виявляти інтерес на самому початку навчання, тому що в цей період відбувається процес накопичення «будівельного матеріалу», це стадія примітивного змісту, подолання різноманітних труднощів, що відсуває досягнення цілей, про які мріялося. Через це зменшується мотивація, зникає активність під час уроків, слабшає воля, спрямована на оволодіння іноземною мовою, знижується загалом успішність, що, своєю чергою, негативно впливає мотивацію. У результаті –незнання іноземної мови, невдоволення собою і процесом навчання іноземної мови[3, с. 107].

Розцінюючи мотивацію як найважливішу пружину процесу оволодіння іноземною мовою, що забезпечує його результативність, потрібно мати на увазі наступне: мотивація – сторона суб'єктивного світу учня, вона визначається його власними спонуканнями та уподобаннями, усвідомлюваними ним потребами. Звідси всі проблеми виклику мотивації зі сторони.

Вчитель може лише опосередковано вплинути на цей процес, створюючи передумови і формуючи підстави, на основі яких в учнів з'являється особиста зацікавленість у роботі. Він зможе як дізнатися мотиви діяльності учня, так і зсередини викликати, розвивати і коригувати їх. Це вийде лише в тому випадку, якщо вчитель добре знатиме своїх учнів. Вчитель повинен також уявляти весь арсенал мотиваційних засобів, види мотивації. Тоді можна точно співвіднести зміст навчального процесу з відповідними типами мотивації, тобто створити мотивацію, що гарантуватиме прогрес у оволодінні іноземною мовою. Для того, щоб мотивувати учнів, потрібно знати способи підвищення мотивації[46, с. 180].

Проблема мотивації під час навчання всім аспектам мови –досить вивчена область у науковому світі, але перед сучасною школою і вчителями стоїть інша, не менш важлива проблема –викликати інтерес в учнів до навчання загалом і іноземної мови зокрема й цим підвищити внутрішню мотивацію школярів. Ми знаємо, що зацікавлений школяр навчається краще. Щоб виховати у дитини

здорове прагнення досягнення наміченої мети, вчителі повинні відчувати щирий інтерес до своєї діяльності і об'єктивно ставитися до успіхів і невдач учнів. Кожна дитина має бути мотивована на успіх, і про це має подбати вчитель.

Мотивація є «запускним механізмом» будь-якої людської діяльності: чи то праця, спілкування чи пізнання, але особливо вона важлива щодо іноземної мови. Вся справа в особливій специфіці дисципліни, що вимагає наявності внутрішньої мотивації та особистої зацікавленості у вивченні іноземної мови. Якщо успіху немає – мотивація згасає і це негативно позначається на виконанні навчальної діяльності [45, с. 60]. На самому початку вивчення іноземної мови у школярів найчастіше висока мотивація. Вони хочуть дивитися фільми в оригіналі, розуміти тексти англомовних пісень, хочуть навчитися висловлювати свої думки новою мовою, розуміти англійське мовлення носіїв, спілкуватися із зарубіжними однолітками, подорожувати. Однак уже в процесі вивчення іноземної мови ставлення до дисципліни змінюється, багато хто розчаровується у тому, скільки зусиль і часу потрібно вкласти в оволодіння цієї цінної навички. Починаються мовні проблеми, які «відсувають» прогрес у оволодінні мовою, у учнів виникає невпевненість у собі. Мотивація зменшується, зникає інтерес, знижується активність на заняттях, слабшає воля, спрямована на оволодіння іноземною мовою, йде бажання осягати нове, все це веде до зниження успішності та негативно позначається на мотивації.

Існує кілька факторів, що впливають на формування позитивної стійкої мотивації до навчальної діяльності: зміст навчального матеріалу; організація навчальної діяльності; стиль педагогічної діяльності вчителя; колективні, групові форми навчальної діяльності; оцінка навчальної діяльності школяра в безособовій формі. Враховуючи ці фактори на кожному уроці, можна підвищити мотивацію школярів під час навчання іноземної мови. Основна проблема полягає не в тому, як сформувати мотивацію вчення, а в тому, як підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови [3, с. 108].

Не розглядаючи докладно традиційні способи стимулювання школярів вчитися (тобто способи підвищення мотивації), можна відзначити, що основними є: позитивний емоційний фон на уроці; опора на кращі якості учня; урахування індивідуальних особливостей кожного. З метою досягнення позитивного результату необхідно: ставити учнів у ситуацію самостійного вибору мети; сприяти тому, щоб учні бачили зв'язок між витраченими зусиллями та результатами праці; пов'язувати навчальну інформацію з життєвим досвідом школярів; розвивати у дітей пізнавальні мотиви: інтерес до предмета та допитливість; робити урок більш привабливим та цікавим; використовувати загадки, головоломки, ігри, які демонструють поняття, що вивчаються; оформити класне приміщення та парти; використовувати більше наочного матеріалу; застосовувати більше активних, творчих методів навчання; чітко структурувати навчальний матеріал, що, у свою чергу, полегшує сприйняття; логічний, яскравий, захоплюючий виклад спонукає учнів слухати; своєчасно чергувати різні розумові заняття; проводити різні ігри, вікторини, тижні іноземних мов у школі, але тільки так, щоб учні не зазнавали сильного навантаження, інакше все це їм буде не цікаво.

У багатьох сучасних школах впроваджуються різноманітні види та методи організації процесу навчання, які також позитивно впливають на мотивацію: проблемне навчання, метод проектів, метод ритмічної організації навчання, модульна організація навчально-виховного процесу, Дальтон-план. Інтерес до іноземної мови залежить великою мірою від цього, які технології використовуються викладачем. Ефективному формуванню пізнавальної мотивації сприяє використання активних методів навчання та технологій, що передбачають систему взаємопов'язаних видів діяльності – проблемних, ігрових, дослідницьких, проектних із застосуванням ІКТ-технологій.

Висновки до розділу 1

Дослідження дозволило з'ясувати, що поняття мотивації широко використовується у психології та педагогіці та є однією з важливих категорій у навчальному та виховному процесі. Мотивація репрезентує зовнішній або внутрішній стимул, що спонукає людину до тієї чи іншої діяльності, поведінки. Мотивація відіграє ключову роль у навчанні, адже не вмотивований учень не матиме позитивних результатів навчання незважаючи на всі методи та способи навчання, які може застосовувати вчитель.

Мотивація як різновид психічного стану людини значною мірою залежить від особистісних, вікових факторів. Так, у дітей молодшого шкільного віку мотиваційна сфера характеризується переважанням ігрової діяльності як основної з поступовим переходом до вчення як провідної діяльності. В учнів молодших класів, порівняно з періодом дошкільного віку, з'являється внутрішнє прагнення до навчання і успіхів у ньому.

Основними факторами розвитку мотивації в учнів молодшої школи на уроках англійської мови можна вважати зміст навчального матеріалу; організацію навчальної діяльності; стиль педагогічної діяльності вчителя; колективні, групові форми навчальної діяльності; оцінка навчальної діяльності школяра в безособовій формі. Важливими є позитивний емоційний фон на уроці; опора на кращі якості учня; урахування індивідуальних особливостей кожного.

Кожен учень має власний характер і темперамент, стиль поведінки та навчання, прагне працювати у власному темпі. Також кожен учень може віднайти власну мотивацію до вивчення мови, яка може полягати у прагненні бути не гіршим за інших, заслужити похвалу батьків або вчителя, опанувати нові навички та ін. З метою розвитку мотивації учнів на уроках іноземної мови необхідно: ставити учнів у ситуацію самостійного вибору мети; сприяти тому, щоб учні бачили зв'язок між витраченими зусиллями та результатами праці;

пов'язувати навчальну інформацію з життєвим досвідом школярів; розвивати у дітей пізнавальні мотиви; робити урок більш привабливим та цікавим; використовувати загадки, головоломки, ігри, які демонструють поняття, що вивчаються тощо. Мотиваційна лінія повинна проходити через кожний урок англійської мови незалежно від того, які навички або компетентності тренують учні.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Основні методи та засоби формування позитивної мотивації учнів на уроках англійської мови

На практиці формування навчальних мотивів – це створення таких умов, за яких з'являться внутрішні спонукання (мотиви, цілі, емоції) до навчання, усвідомлення їх учнем та подальшого саморозвитку ним своєї мотиваційної сфери. Учитель не просто виступає у ролі простого спостерігача того, як розвивається мотиваційна сфера учнів, він стимулює її розвиток системою психологічно продуманих прийомів.

Наступні форми роботи слугують для стимулювання пізнавальної активності учнів, формування мотивації вчення, саме:

- 1) дидактичні ігри та вправи;
- 2) особистісно-орієнтований підхід у навчанні та вихованні;
- 3) позакласні заходи з предметів;
- 4) творчі роботи учнів з різних предметів;
- 5) проведення предметних олімпіад;
- 6) використання різних педагогічних технологій (проблемне навчання, ігрові форми, розвиваючі завдання тощо);
- 7) інтеграція навчання (проведення інтегрованих уроків) [10, с.25].

У цій роботі ми розглядаємо дидактичні ігри та вправи, спрямовані на підвищення мотивації та збереження інтересу до мови, що вивчається. О. М. Дон, спираючись на праці Л. С. Виготського, стверджує, що метод пізнавальних ігор сприяє створенню емоційно-піднесеної атмосфери, засвоєнню матеріалу за допомогою емоційно насиченої форми відтворення [13, с. 87]. Пізнавальні ігри та вправи (ділові, рольові, ситуативні) моделюють життєві ситуації, відносини

людей, взаємодію речей, явищ. Вони можуть бути основною чи допоміжною формою навчального процесу. Розвиваючий ефект досягається з допомогою імпровізації, природного прояву вільних творчих сил учнів. У виховному значенні гра допомагає учням подолати невпевненість, сприяє самоствердженню, виявленню своїх сил та можливостей.

Працюючи з учнями початкової школи, учитель англійської мови повинен пам'ятати про те, що для цих дітей ще залишається у якості основного виду діяльності гра. Ігрові завдання можуть використовуватися на заняттях з англійської мови на різних етапах та у процесі формування різноманітних навичок та вмінь. На думку П. М. Щербань, гра допомагає дітям сформувати позитивне ставлення до навчання, відчувати задоволення від навчального процесу, паралельно з цим засвоюючи нову інформацію та здобуваючи знання [44, с. 18].

Організований особливим чином процес навчання іноземної мови з використанням ігор та ігрових вправ сприяє формуванню відповідних мотивів та забезпечує ефективність пізнавальної діяльності учнів. Гра є джерелом радості, а прагнення до гри підтримується задоволенням від самої діяльності. У освітньому процесі поширені дидактичні ігри – ігри, організовані дорослими на вирішення певної навчальної задачі. Найбільший ефект, на думку психологів, мають ігри змагального характеру [13, с. 88].

Використання ігор для підвищення мотивації учнів на заняттях з англійської мови потребує від вчителя додаткової підготовки. Ігри, спрямовані на підвищення мотивації, повинні відповідати певним вимогам. Зокрема, формування позитивного ставлення та мотивації до вивчення іноземної мови досягається трьома шляхами:

1. За рахунок відбору матеріалу, що відповідає віковим інтересам учнів (пізнавальна мотивація);

2. Завдяки цікавій методиці роботи на уроці, коли учень виконує завдання не за обов'язком, а за суто людською зацікавленістю у спілкуванні з учителем чи однолітками (комунікативна мотивація);

3. Завдяки почуттю задоволення, яке відчувають учні від того, що вони здатні впоратися самостійно із завданням вчителя (мотивація успіху) [6, с. 42–43].

Гра вважається одним із ефективних прийомів навчання іноземних мов. Вона сприяє створенню обстановки природного мовного спілкування під час уроку, знімає напругу, мимоволі спонукає учнів до активної участі у процесі, стимулює його, сприяє швидшому і легкому запам'ятовуванню мовних зразків, слів і граматичних конструкцій. Заняття набуває захоплюючої форми.

Яку б спрямованість не мали гри, вони відображають сприйняття світу дітьми: допитливість, любов до тварин, казкових сюжетів та персонажів, змагань, загадок. Наприклад, гра-драматизація дає можливість дітям засвоїти необхідні слова та висловлювання відпрацювати інтонацію, дозволяє розвинути образне, виразне мовлення дитини.

Життя дитини немислиме поза рухом, тому рухлива гра створює сприятливий ґрунт у розвитку рухової активності дітей, зміцнення їх здоров'я, сприяє вирішенню певних навчально-виховних завдань, зокрема і з навчання іноземної мови. Засобом стимулювання пізнавального інтересу, безумовно, навчально-пізнавальна гра (фонетичні ігри, лексичні ігри, граматичні ігри), навчальні інсценування, у старших класах – рольові ігри, ділові ігри та ін. [29, с. 83].

Емоційна атмосфера також відіграє важливу роль у підвищенні інтересу до навчальної діяльності. Якщо в учня не виникають найсприятливіші для навчальної діяльності емоційні стани, то неминуче виникають комунікативні труднощі. Підтримці високого емоційного тону учнів сприяє гумор. Дотепні, цікаві тексти, включені до підручників, знаходять найжвавіший відгук

середучнів. Якщо на заняттях присутній гумор, жарти, то, як правило, встановлюється контакт між викладачем та учнями. Жарт, анекдот або комічна ситуація поживає заняття. Сміх знімає гальмування, скутість, втому. Він також сприяє створенню сприятливого психологічного клімату на заняттях, кращому засвоєнню навчального матеріалу [33, с. 17].

Емоційний тонус аудиторії визначається і початком заняття. Питання, репліка, реакція, жарт – початок, який задає тон всьому заняттю, стимулює гарний настрій в учнів і створює довірчу обстановку на занятті. Ігрові ситуації, запропоновані вчителем на початку уроку, виступають засобом спонукання, стимулювання учнів. Ефективним у створенні гарної емоційної атмосфери на заняттях є введення у навчальний процес музики, пісень, віршів, а також прислів'їв та приказок [31, с. 106].

Ігрова діяльність на заняттях з іноземної мови, безперечно, сприяє посиленню емоційних переживань та створенню піднесеного настрою. Гра мотивує мовленнєву діяльність, оскільки учні опиняються у ситуації, коли актуалізується потреба щось сказати, запитати, з'ясувати, довести, чимось поділитися із співрозмовником. Школярі переконуються у тому, що іноземну мову можна використовувати як спілкування. Гра активізує прагнення дітей до контакту один з одним і з учителем, створює умови рівності у мовному партнерстві, руйнує бар'єр між учителем та учнем. Гра дає можливість боязким, невпевненим у собі учням говорити і цим долати бар'єр невпевненості. Відчуття посильності запропонованих завдань допомагає учням подолати сором'язливість, що заважає вільно вживати слова чужої мови, знижується страх помилок (учні просто не думають про можливу невдачу, вони захоплені ігровою діяльністю).

Наведемо приклади ігор та ігрових вправ, які можна використовувати на уроці англійської мови у початкових класах для підвищення мотивації учнів. Так, проблеми оволодіння іноземною мовою на початковому етапі пов'язані з

вивченням англійського алфавіту. Явище інтерференції, як правило, ускладнює процес знайомства учнів з алфавітом, а також формування техніки читання на початковому етапі навчання іноземних мов. Використання ігор, спрямованих на розучування та запам'ятовування англійської абетки, можуть бути рухливими. Наприклад, доцільною є гра в естафету-змагання між командами дітей. Кожну команду утворюють учні, які сидять в одному ряду. Вчитель по черзі показує букви, називаючи кожну, а представники команд записують пред'явлену букву на дошці. Кожна правильно написана літера дає команді очко. Перемагає та команда, представники якої найменше припустилися помилок у написанні. Спрощений варіант для повторення пройдених літер може бути наступним: викладач пред'являє демонстраційну картку з тією чи іншою літерою та називає її, учні повторюють за викладачем хором та записують цю літеру у зошиті.

Гра «Хто швидше?» може проводитися індивідуально, парно та групою. Учні одержують таке завдання: хто швидше запише слова в алфавітному порядку! А на які букви слів не виявилось?

London catdadgirlwomenbrotherssummerletter
newflowersoceangreenhappyangry

Гра «До та після / Beforeandafter» допомагає учням назвати літеру, розташовану в алфавіті до або після наступних: перед S, перед I, після X, перед G, після C, перед E, після N, після Q тощо. Букви називаються у досить швидкому темпі. Більш складний варіант – учень повинен назвати букву, розташовану в алфавіті перед заданою та після неї. Якщо змагаються команди, завдання подається по черзі, гравці вибираються довільно. Гра сприяє закріпленню назв англійських літер та алфавітного порядку.

Учням можуть бути запропоновані і лексичні ігри (ігри зі словами). Наприклад, гра «Ланцюжок слів / Word chain» може бути використана при роботі з групами / командами. Початкове слово записується на дошці, учням дається час на роздуми, потім команди по черзі додають слово, яке має починатися з останньої літери попереднього слова. Наприклад: *tenniskateveryellow* та ін. Перемагає ланцюжок із найбільшою кількістю правильно написаних слів.

Гра допомагає запам'ятати графічний образ слова та його вимову. Гра «Театр / The Theatre» – рухлива. Учням роздають картки із зображеннями дій. За допомогою жестів та міміки командам необхідно зобразити дію («jump», «run», «swim» та ін.), а команді суперників – відгадати її. У процесі гри активізується вивчений раніше лексичний матеріал. Цю гру можна провести як фізкультхвилинку.

Гра «Снігова куля / Snowball» може бути використана при вивченні будь-якого лексичного матеріалу. Учень вимовляє слово / словосполучення / речення на тему, інші учні повторюють його і говорять своє. Гра триває доти, доки один із гравців не помилиться або поставить слово/словосполучення/ речення в неправильному порядку. У процесі гри також активізується вивчений раніше лексичний матеріал.

Гра «Телефонний номер / The telephonenumber» допомагає запам'ятати чисельники та розвиває слухо-вимовні навички. Два учні виходять до дошки та записують номер телефону, що складається з 7 цифр. Вчитель диктує номер телефону двічі. Переможцем є той учень, котрий напише номер без помилок.

Гра «Складаємо слова / Let's make the words» також допомагає запам'ятати графічний образ слова та його вимову. Учні в командах за дві хвилини складають слова, які вони знають (або з конкретної теми) та записують їх. Інструкція до гри: *The task is: to look at the alphabet. I'll give you you 2 minutes to write down as many words as you can.*

Гра «Складаємо оповідання / Let's makethestory» допомагає вживати вивчені лексичні одиниці у зв'язному мовленні. Команди одержують картинки із зображенням хлопчика Джека та членів його родини. Протягом трьох хвилин діти складають оповідання за картинкою, а потім кожна команда представляє свою версію. Команди представляють розповідь по ланцюжку: кожен член команди каже однеречення. Вчитель оцінює логічність, послідовність та обсяг розповіді, правильність побудови фраз, їх фонетичне та лексико-граматичне оформлення.

Ігри та ігрові вправи можна використовувати також і при вивченні молодшими школярами граматичного матеріалу. Наведемо приклади можливих ігор.

Гра «Вгадай... / Canyouguess.....» допомагає вживати у реченні дієслово tohave.

Варіант 1. На дошці знаходяться 10–15 картинок. Учні заплющують очі, в цей час вчитель бере будь-яку картинку. На його запитання «Whatpicturehave I got?» учні відповідають «Youhave a».

Варіант 2. Учням показують кілька картинок, вони намагаються їх запам'ятати. Один із учнів бере одну картинку зі столу і ховає її за спину. Учні мають здогадатися, що він сховав. Хто здогадався, той стає ведучим. Вчитель: Whatdoesshe (he) haveinher (his) hand? Учень: She (he) hasa Teddy-bearinher (his) hand.

Варіант 3. Біля столу вчителя 3 учні. Вони таємно беруть із ящика якусь іграшку/предмет. Решта дітей має вгадати, що в них в руках. Max, doyouhave inyourhand? Max, doesVerahave inherhand? Max, doesLisahave inhishand? Відповідає одна дитина, інші ховають іграшки / предмети. Потім група змінюється.

Використання ігор в цілому сприяє розвитку пізнавальної активності учнів у вивченні мови та розвитку мовних умінь. Ігрова форма занять допомагає

уникнути додаткового навантаження, викликаного навчальними заняттями, формує позитивне ставлення до англійської мови, стимулює інтерес та мотиви вчення.

Ігрова форма занять створює умови для засвоєння мовного матеріалу в обстановці, що наближається до природної. Вибір ігор та ігрових вправ залежить від творчості вчителя, його професійної майстерності. Однак, існує низка умов, які повинні бути дотримані під час використання ігор на початковому етапі навчання англійської мови:

1. При використанні ігор на початковому етапі навчання в середній загальноосвітній школі, слід враховувати рівень мовної підготовленості учнів та наступність мовного матеріалу, що вивчається, з матеріалами ігор. Звернення до словника в процесі гри, надто важкі мовні структури, розмаїття незнайомих слів не сприяють розвитку інтересу учнів до роботи, знижують їх мотивуючу цінність, втомлюють дітей. Будь-який вид діяльності іноземною мовою стає обтяжливим і стомлюючим заняттям, якщо в його підборі не враховуються знання, вміння та навички учнів.

Встановлення тісного зв'язку між матеріалами навчально-методичного комплексу і пропонованих ігор слід розглядати як один із способів їх засвоєння, впорядкування досвіду іншомовної діяльності учнів. Дотримання наступності означає урахування і максимальне використання можливостей, які надають різні гри, спостереження за мовленнєвою діяльністю учнів під час уроку та її корекцію. Наступність між матеріалами підручника та використовуваними на уроці іграми стимулює діяльність учнів за рахунок підвищення їх готовності брати участь у них, формує мотиви навчальної діяльності, дає можливість практично застосовувати знання, вміння і навички за темою, що вивчається.

Результатом дотримання наступності є вдосконалення та закріплення отриманих на уроці знань, умінь та навичок, а також формування потреби у спілкуванні. Призначення ігор та ігрових вправ – конкретизувати програмну

тему, наблизити її до інтересів, умов та обставин життя дітей. Поступове розширення лексико-граматичних зв'язків у тематиці ігор створює сприятливі умови для вирішення практичних, загальноосвітніх та виховних завдань.

2. При організації ігор під час уроків англійської мови у початкових класах з метою сприяння підвищенню мотивації учнів, необхідно поєднувати колективні, групові та індивідуальні форми роботи. Підготовка учнів до іншомовного спілкування з різними партнерами в різних комунікативних ситуаціях – одне з найважливіших завдань, що стоять перед учителем іноземної мови. Колектив учнів характеризується спільністю інтересів та цілей, спільною діяльністю, наповненою суспільним змістом та особистісною значимістю. Прагнення до самоствердження в колективі, потреба у дружбі та товаристві сприяють залученню учня у процес вивчення іноземної мови. У зв'язку з цим зростає роль таких видів ігрової діяльності, як змагання, колективні ігри, інсценування, драматизації та ін.

Вагоме значення у молодшому шкільному віці мають довіра, заохочення ініціативи учнів. Спільні інтереси та захоплення, встановлення дружніх відносин з учителем сприяють згуртуванню колективу та формуванню навчальної взаємодії та співробітництва учнів, що, безумовно, формує мотивацію. Проблема особистості у колективі та проблема організації спілкування тісно пов'язані. Колективні форми роботи незалежно від віку їх учасників впливають на формування особистості та визначають розвиток самого колективу. Учні реагують на вимоги, що пред'являються колективом та ситуацією спілкування, долають психологічну скутість, виявляють свої задатки та здібності. Під впливом ціннісних орієнтацій колективу та його вимог формуються самооцінка діяльності та сама діяльність.

3. Для формування мотивації до вивчення іноземної мови у початковій школі на основі використання ігор необхідно створювати на уроці сприятливу атмосферу. Сприятлива атмосфера дуже важлива для вивчення іноземної мови,

її доцільно створювати від початку навчання. Важливо, щоб у учнів сам учитель, всі його дії та вчинки асоціювалися з іноземною мовою. Мовна атмосфера, створена в дитячому колективі на час заняття, і звична ситуація дуже допомагають дітям «налаштуватися» на іноземну мову.

Невід'ємною частиною мовної атмосфери на занятті є відносини, встановлені між викладачем і учнями. Найефективніший стиль спілкування групи, коли дорослий і діти стоять друг по відношенню до друга у позиції дружнього розуміння. Саме такий стиль спілкування викликає в учнів позитивні емоції, впевненість у собі, дає розуміння значення співпраці у спільній діяльності та забезпечує радість при виконанні тієї чи іншої діяльності. Цей стиль спілкування педагога з дітьми об'єднує дітей: згодом у них з'являється почуття «Ми», відчуття причетності один до одного.

4. Використання ігор та ігрових прийомів на уроці іноземної мови має бути методично виправданим. Ігри та ігрові прийоми можуть використовуватись на будь-якому етапі уроку. При цьому варто зауважити, що їх використання на уроках не повинно перевантажувати учнів зайвим навчальним матеріалом, який не відповідає темі уроку. Варто уникати надмірно активного чергування видів і форм діяльності, що може перевтомити учнів, знизити концентрацію уваги, погіршити процес запам'ятовування.

Оскільки на сьогодні існує безліч різноманітних додаткових матеріалів, які можна використовувати на уроці, вчителю необхідно створити скарбничку методичного матеріалу, що використовується з позицій формування мотивації. Це дозволить збільшити ефективність та знизити витрати під час підготовки до занять.

5. Використання ігор та ігрових завдань при навчанні вимовної / лексичної / граматичної сторони мовлення молодших школярів на уроках англійської мови має супроводжуватися з боку вчителя виявленням найпоширеніших помилок.

Попередженню та профілактиці фонетичних/лексичних/граматичних помилок присвячена, як правило, попередня робота на уроці/уроках. Однак помилки, допущені учнями у процесі гри, не повинні бути проігноровані. Вчитель має виявити найпоширеніші їх, проаналізувати характер допущених помилок і вибрати конкретні прийоми їх усунення.

Мотивація на уроці – не одноразова акція, а цілеспрямована робота, яка має організовувати та тримати у полі уваги учнівський інтерес до пізнання нового протягом усього навчального часу [8, с. 269]. Формування мотивів діяльності відбувається у процесі самої діяльності. Мотивувати школяра на кожному етапі уроку означає залучити його до діяльності, що викликає в нього інтерес. Якщо ж діяльність викличе в нього інтерес, можна очікувати, що поступово з'являться потреби і мотиви цієї діяльності.

Мотиваційний цикл, який дозволяє вчителю наповнити психологічним змістом кожен етап уроку, має бути таким:

1. Виникнення мотивації.
2. Посилення та закріплення мотивації.
3. Мотивація завершення.

До групи методів стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності належать методи, спрямовані на формування позитивних мотивів вчення, що стимулюють пізнавальну активність та сприяють збагаченню учнів навчальною інформацією [15, с. 123]. Їх поділяють на кілька груп:

1. Методи формування пізнавальних інтересів учнів. Вони викликають позитивні дії та настрої – образність, інтерес, здивування, моральні переживання.

2. Для створення емоційної ситуації важливими є вдало підібрані приклади з літератури, художніх фільмів, особистих переживань вчителя. Яскравість оповідання, високий пафос збуджують інтерес учнів як до окремих питань теми, так і до матеріалу в цілому.

3. Метод створення ситуаційновизни навчального матеріалу передбачає визначення нових знань у процесі викладання, створення атмосфери морального задоволення інтелектуальної праці. Відчуття збагачення знаннями спонукає учнів до самовдосконалення [16, с.28].

4. Метод опори на життєвий досвід учнів. Полягає у використанні учителем у процесі життєвого досвіду учнів (фактів, явищ, що вони спостерігали у житті, навколишньому середовищі чи яких самі брали участь) як опори щодо нового матеріалу. Це викликає в учнів інтерес, бажання пізнати сутність явищ, що спостерігаються.

5. Метод пізнавальних ігор. Сприяє створенню емоційно піднесеної атмосфери, засвоєнню матеріалу за допомогою емоційно насиченої форми його відтворення. Пізнавальні ігри (ділові, рольові, ситуативні) моделюють життєві ситуації, відносини людей, взаємодію речей, явищ. Вони можуть бути основною чи допоміжною формою навчального процесу [25, с.103]. Розвиваючий ефект досягається за допомогою імпровізації, природного прояву вільних творчих сил учнів. У виховному значенні гра допомагає учням подолати невпевненість, сприяє самоствердженню, виявленню своїх сил і можливостей.

6. Метод створення відчуття успіху у навчанні. Постійне відчуття учнем успіху у навчанні зміцнює впевненість у власних силах, пробуджує почуття гідності, бажання вчитися.

7. Метод стимулювання обов'язку та відповідальності у навчанні. Передбачає показ учням суспільної та особистої значущості вчення; висування вимог, дотримання яких означає виконання ними свого обов'язку; привчання їх до виконання вимог; заохочення сумлінного виконання обов'язків; оперативний контроль за виконанням вимог та у разі потреби – вказівки на недоліки та зауваження [26, с.14].

Таким чином, спираючись на дані сучасної педагогіки з питань навчання англійської мови, а також з питань підвищення мотивації в учнів загалом та

учнів початкових класів зокрема, ми розуміємо, що ефективність навчання залежить не тільки від стратегії учня, а й від стратегії навчання. Для того щоб розвивався творчий інтерес учнів, необхідно створити комфортні умови навчання. Через те, що в дітей віком молодшого шкільного віку сильно розвинене зорове сприйняття явищ і предметів, доречно застосовувати такі методи, які гарантують наочність на високому рівні. Наприклад, спільні ігри сприяють розвитку реакції у дітей, а також таких якостей, як взаємовиручка та почуття товарищескості. При введенні в заняття гри важливо продумувати її результат, тому що він важливий для педагога, але при цьому не може стати спонукальним мотивом діяльності дітей.

2.2. Комплекс завдань для розвитку мотивації учнів на уроках англійської мови

У роботі запропоновано комплекс вправ для формування англомовних лексико-граматичних навичок з використанням ігрових прийомів та прийомів мнемотехніки в учнів 2-го класу. Такі способи організації навчального процесу молодших школярів покликані сприяти розвитку їх мотивації до вивчення англійської мови, а також стимулювати формування позитивної внутрішньої мотивації учнів.

Наприклад, для запам'ятовування кольорів англійською мовою на уроці можна використати наступні вправи з елементами мнемотехніки. Вправа 1 – ввідна, вона побудована на використанні ігрової технології та дозволяє актуалізувати знання учнів з теми «Colours» або ж ввести нову лексику:

Вправа 1.

Мета: мотивувати учнів до навчальної діяльності, повідомлення теми уроку.

Прийом: Гра «Загадка калейдоскопу».

Завдання: Hello children! Сьогодні у нас буде не простий урок, а казковий. А щоб здогадатися що ми будемо вивчати сьогодні – погляньте у казковий калейдоскоп! Ну що, у кого є припущення? Good! You are right – we will learn colours today.

Обладнання: кольоровий калейдоскоп.

За допомогою цієї вправи учні можуть цікаво ознайомитися з новими словами. У результаті її виконання у ході пробного навчання вдалося зацікавити учнів до роботи на уроці та мотивувати до вивчення назв кольорів англійською мовою.

Вправа 2 побудована на прийомі мнемотехніки та використовує звукові асоціації для запам'ятовування назв кольорів. Учні у ході пробного навчання з інтересом добирали власні асоціації до найменувань кольорів англійською мовою. Порівняно зі звичайним введенням нової лексики за допомогою називання, демонстрації малюнків цей прийом значно більш спрямований на активне залучення учнів та пробудження у них інтересу до навчання:

Вправа 2.

Мета: ознайомлення з мнемотехнікою «Звукові асоціації».

Прийом: Активне слухання.

Завдання: Do you want to learn names of colours in English? Good! Then, listen to me attentively. Для того щоб швидко та легко запам'ятати англійські слова, наприклад, назви кольорів, що ми будемо роботи сьогодні, необхідно вслухатися в звучання англійського слова, і знайти схоже на нього українське слово. А потім зв'язати схоже слово і переклад. Давайте спробуємо це зробити із словом «white»– воно схоже на українське словослово «вата». Тепер пов'яжемо співзвучне слово і переклад – білий. Виходить, «біла вата», «білий white». Можна навіть скласти невеличку історію скласти речення-сюжет з використанням цих двох слів. Давайте спробуємо?

Вправа 3 використовує популярну на сьогодні техніку «Brainstorm», активізуючи увагу учнів та спонукаючи їх до активного мислення за темою уроку. Ця вправа дозволила вчителю та учням структурувати їхні ідеї щодо звукових асоціацій до назв кольорів. Ця вправа також дозволила учням розвинути навички організації навчального процесу:

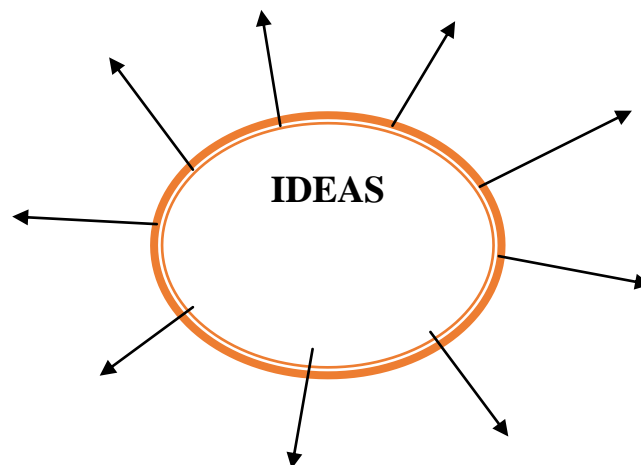
Вправа 3.

Мета: активізувати творче мислення учнів.

Приєм:Brainstorm.

Завдання:Let's search for some ideas! Давайте уважно послухаємо усі назви кольорів та придумаємо цікаві звукові асоціації із ними, як ми це зробили зі словом «white». Найкращі ідеї запишемо на дошці – це буде наш словничок ідей.

Обладнання: дошка, кольорова крейда.

Вправа 4 має на меті психологічне розвантаження учнів у процесі навчання та дозволяє учням переключити увагу та розслабитися після виконання двох попередніх достатньо інтенсивних вправ. Ця вправа позитивно вплинула на психоемоційний стан учнів, дозволила їм виплеснути накопичену втому. Це сприяло підтримці високої мотивації учнів:

Вправа 4.

Мета: психологічна розгрузка учнів.

Прийом: Гра «Музичний калейдоскоп».

Завдання:Зараз давайте пограємо з вами у музичну гру. У цьому капелюсі є картки із назвами кольорів, кожен із вас витягне одну, та об'єднається із тими, хто має картки із тим же кольором. Кожна група повинна проспівати назву кольору групи на мотив будь-якої пісеньки.Пісеньки можна доповнювати рухами або танцем.

Обладнання: білі картки із назвами кольорів, капелюх.

Ще одна вправа для психологічної розгрузки, яка була застосована у ході пробного навчання – це головоломка «Мій улюблений калейдоскоп». Ця вправа містить у собі елементи творчої активності учнів, дозволяє їм застосувати дрібну моторику, вивчаючи назви кольорів. На нашу думку, ця вправа дозволила учням повторити нову лексику, при цьому сфокусувавшись на іншій цікавій діяльності. Відтак, учні не відчували втоми від багаторазового повторення нових слів та зберігали високий рівень зацікавленості у навчальному процесі та мотивації до навчання:

Вправа 5.

Мета: психологічна розгрузка учнів.

Прийом:Головоломка «Мій улюблений калейдоскоп».

Завдання:Кожен із вас зараз отримає паперове коло, а вам потрібно створити із нього власний калейдоскоп. Виріжте різні геометричні фігури, схожі на ті, що ви бачили у калейдоскопі, та наклейте на аркуш паперу. Розфарбуйте частинки в кольори райдуги та підпишіть їх англійські назви на цих малюнках. Після закінчення завдання ми з вами проведемо виставку абстрактних малюнків.

Обладнання: паперове коло, аркуші паперу, кольорові олівці або фломастери, ножиці, клей.

Робота з головоломкою у вправі 5 отримала продовження у вправі 6, де учням було запропоновано самим придумати головоломку для друга. Виконуючи завдання для іншого учня, діти мали змогу відчувати себе на місці вчителя та мали особистісний інтерес до виконання цієї вправи, адже їхню головоломку мав відгадати їх друг:

Вправа 6.

Мета: розвиток мотивації, логічного мислення і творчих здібностей учнів.

Прийом: Гра «Придумай головоломку для друга».

Завдання: Ви любите головоломки? Сьогодні кожен зможе сам придумати цікаву головоломку, яку потім спробують розгадати ваші однокласники. Do the following exercises:

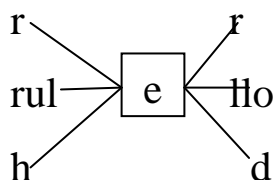
1. Вибери 3 слова з однією й тією ж літерою:

red _____

hello _____

ruler _____

2. Напиши їх так, щоб спільна літера опинилася у рамці по центру. Виконай це як на прикладі, поданому нижче:

3. Зітри літеру в рамці та попроси друга відгадати твою головоломку.

У процесі пробного навчання використовувалися також такі традиційні прийоми вивчення назв кольорів, як малювання та розфарбовування. Ця вправа залучає вікові особливості учнів молодшої школи, адже для цього віку притаманний інтерес до малювання та розфарбовування. Ця вправа також дозволила учням використовувати англійську мову у ході ігрової та творчої діяльності, що підтримує мотивацію учнів на високому рівні:

Вправа 7.

Мета: повторення англійського алфавіту, запам'ятовування кольорів.

Приєм: Гра «Розмалюй ведмедя».

Завдання: Look here! There is a bear. Погляньте який ведмідь, але він потрапив під дощик та втратив усі свої фарби. Давайте розмалюємо його разом. А для цього нам потрібно повторити літери алфавіту та згадати назви кольорів. Name a letter and a colour, and then colour the bear.

Обладнання: кольорові олівці або фломастери, додаток А.

Вправи 8 та 9 спрямовані на подальшу роботу з лексикою, зокрема – на формування навички написання нових ЛО. Для роботи над цією навичкою було обрано прийоми кросворду та гри «Віднови порядок». Ці вправи дозволили залучити учнів до письма у ході виконання ігрових вправ та сприяли формуванню стійкої мотивації учнів до навчання:

Вправа 8.

Мета: формування навички написання нових ЛО.

Приєм: Виконання кросворду.

Завдання: Look here, the letters are mixed! Мабуть відбувся землетрус і всі літерки на цьому аркуші зовсім змішалися й не можуть знайти одна одну щоб утворити назви кольорів! Let's help the letters! Find them and circle.

Обладнання: додаток Б.

Вправа 9.

Мета: формування навички написання нових ЛО.

Прийом: Гра «Віднови порядок».

Завдання: Look at this exercise. There are letters here. Як бачите тут є літери, але вони гралися між собою, та забули де їхні місця. Потрібно їм допомогти, щоб вони утворили назви кольорів та допомогли нам дізнатися у який колір нам треба їх розфарбувати. Put these letter in the correct order and them colour them.

Обладнання: додаток 3, кольорові олівці або фломастери.

Продовження роботи над вивченням назв кольорів відбувалося також за допомогою вправ 10 та 11, дітям було запропоновано варіанти гри «Хто якого кольору». Ці вправи також активізували зорові та слухові асоціації при вивченні англійської лексики та викликали інтерес в учнів:

Вправа 10.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із застосуванням прийому асоціацій.

Прийом: Гра «Хто якого кольору».

Завдання: Look here, there a lot of different animals and things. All of them have their own colour. Colour them. Розмалуйте цих героїв у відповідний колір, назвіть хто це та якого він кольору. Яких іще тварин, предмети чи явища цього кольору ви можете назвати?

Обладнання: кольорові олівці або фломастери.

Вправа 11.

Мета: знайомство з прийомами фантазування та зорової асоціації.

Прийом: Гра «Хто якого кольору».

Завдання: Look at the blackboard. What word is written on it? Yes, it is word “red”. Вдивіться в це слово, написане на дошці. На що схожа перша буква r?

Наприклад, на зігнувся старого дідуса. На що схожа друга буква e? Припустимо, на повітряну кульку на ниточці. На що схожа третя буква d? Припустимо, на товстуна з червцем. Давайте придумаємо історію, де були б усі ці літери, наприклад – «Дідусь дарує червону кульку онукові-товстуну». Закрийте очі і уявіть собі цю картинку. Спочатку зігнутого дідуса, потім червону кульку, а потім вже товстуна. А тепер не дивлячись на слово, спробуйте написати його.

Одним із способів формування позитивної мотивації учнів до вивчення іноземної мови є залучення до навчального процесу ІКТ. Саме на цьому прийомі побудована вправа 12, яка дозволила розвивати паралельно також комп'ютерну компетентність учнів:

Вправа 12.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із застосуванням ІКТ технологій.

Прийом: Комп'ютерна гра «Colours».

Завдання: Let's play a game on our computer to learn more about colours! The first time you play, only 6 words will be used, second time, other words will show up.

Обладнання: комп'ютер, Інтернет [48].

Відеоматеріали та пісні також сприяють формуванню позитивної мотивації учнів. Зокрема, у вправі 13 використовується хорове співання пісні «RainbowSong» з метою формування лексико-граматичних навичок із застосуванням прийому римування. Вправа 14 передбачала перегляд відео. Залучення відео- та аудіоматеріалів дозволило покращити наочність у ході опанування нової теми, сфокусувати увагу учнів, продемонструвати їм багатство англійської мови та контекст використання слів, які вони вивчають. Все це також фоново сприяло формуванню стійкої мотивації учнів до навчання:

Вправа 13.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із застосуванням прийому римування.

Прийом: Хорове співання пісні «RainbowSong».

Завдання: Let's sing a song about rainbow and remember all the colours of it. Listen to the tune and sing with me all together.

Обладнання: аудіозапис мелодії, додаток Г.

Вправа 14.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із застосуванням відеоматеріалу.

Прийом: Перегляд відео «ThePaintisPink».

Завдання: Let's watch and listen to the video about The Beaver who will teach you colours. Listen and repeat the sentences after the Beaver!

Обладнання: відеозапис [49].

У ході пробного навчання учні також вивчали граматичні конструкції, у тому числі з залученням мнемотехнік для запам'ятовування нових фраз. Наприклад, вправа 15 дозволила учням сформувати лексико-граматичні навички із вживання структури «togo for a walk» за допомогою хорового повторення та запам'ятовування римівки. У вправі 16 використовувались ті ж прийоми для запам'ятовування форм дієслів. Використання римівок та інших цікавих способів вивчення граматичного матеріалу сприяє підтримці високого рівня мотивації учнів:

Вправа 15.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із вживання структури «togo for a walk».

Прийом: Хорове повторення та запам'ятовування римівки.

Завдання: Let's learn a rhyme about the wolf who want to go for a walk. Listen attentively to my reading, then repeat after me all together.

Сказав вовчиці сірий вовк:

«I want to go for a walk».

«Не можна гуляти, – сказала вовчиця, –

Ти маєш день і ніч трудиться!»

З тих пір і виє сірий вовк:

«I want to go for a walk».

Вправа 16.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із вживання форм дієслів.

Приєм: Хорове повторення та запам'ятовування римівки.

Завдання: Let's learn a rhyme about the little bird who sings and want to drink some water. Listen attentively to my reading, then repeat after me all together.

Пташка нісеньку співає (sing – sang – sung – співати)

Про те, що дуже хоче пити (drink – drank – drunk – пити).

Прикладами вправ для формування лексико-граматичних навичок засобами прийомів мнемотехніки та ігрових вправ слугують також вправи 17–19. Вправа 17 мала на меті формування лексико-граматичних навичок із вживання назв частин тіла. Учні відгадували римовані загадки, повторюючи вивчену лексику з цієї теми. Вправи 18 та 19 побудовані на прийомі символізації, який допомагає учням за допомогою асоціацій та символів краще запам'ятати нові слова. Такі вправи дозволили урізноманітнити варіанти дій учнів з новими ЛО та підтримувати їх інтерес до навчального процесу:

Вправа 17.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із вживання назв частин тіла.

Прийом: Відгадування римованих загадок.

Завдання:Сьогодні до нас у гості завітала Сорока-Білобока, а нам потрібно допомогти їй відгадати загадки. Let's help her. Are you ready?

*При будь-якій погоді,
Турбуюсь я про тіло ... body
Від плеча до ніг! Все— сам,
Руку називаю ... arm.
Допоможе мені завжди friend.
Руку ми ж назвали ... hand
А щоб «не розбити глек»
Ногу ми назвали ... leg.
Правди, друзі, ніде діти
Палець по-англійськи ... finger.
В коліні ногу ти зігни
Коліно по-англійськи ... knee.
Від заборонених конфет
Розболілась сильно ... head
За погане, що затієм,
Ми отримаєм по ... ear.*

Вправа 18.

Мета: формувати лексико-граматичні навички із вживання прикметників.

Прийом: Символізація.

Завдання:Let's learn some adjectives! Давайте вивчимо з вами прикметники, що описувати навколишній світ англійською мовою. Але давайте домовимося

про те, що не будемо перекладати слова, які будемо вчити. Я буду називати нове слово та показувати вам картинку, а ви відгадуйте її значення за картинкою. Пам'ятайте, що ми вчимо прикметники, а вони відповідають на питання який?

Обладнання: додток Г.

Вправа 19.

Мета: розвиток уміння добирати символи до запропонованих слів.

Приєм: Символізація.

Завдання: Think a bit and draw the sign to every word.

<i>Snow</i>	<i>Sun</i>	<i>rain</i>	<i>Flower</i>
<i>Winter</i>	<i>summer</i>	<i>autumn</i>	<i>Spring</i>

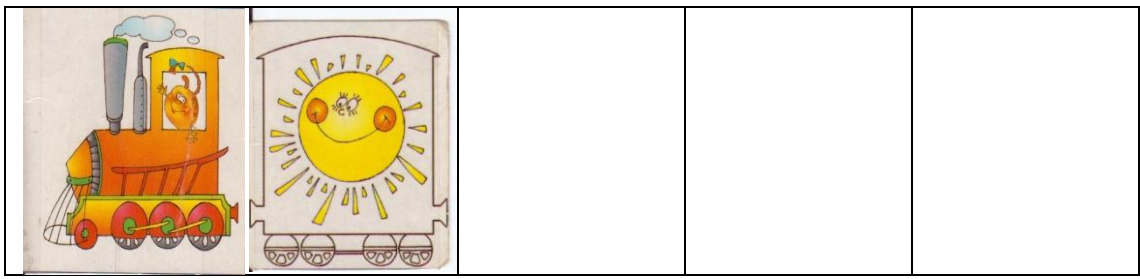
Вправа 20 передбачає розвиток уміння учнів пов'язувати слова у логічний ланцюжок за певною ознакою. Ця вправа не лише формує лексичні навички, але також розвиває пам'ять, логіку учнів, дозволяє їм опанувати нові способи запам'ятовування лексики. Оскільки такі завдання були новими для учнів та будувалися на ігровому методі навчання, то учні проявили високу мотивацію до їх виконання порівняно з більш традиційними репродуктивними методами вивчення лексики:

Вправа 20.

Мета: Розвиток уміння пов'язувати слова у логічний ланцюжок за певною ознакою.

Приєм: Гра «Logic train»

Завдання: Try to connect the cards with words logically. Write your sentences bellow.

Приклад: I put the cap with hot tea after the sun because it is very hot also.

I put the...after the cap because...

Такі ігрові вправи з елементами мнемотехніки сприяють формуванню лексико-граматичних навичок учнів, а також покликані покращити мотиваційну сферу учнів. Розроблені вправи складають комплекс, який може використовуватися на уроках на етапі розминки, повторення вивченого або ж презентації нового матеріалу.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дослідження окреслено методичні аспекти використання мотиваційних вправ у процесі навчання англійської мови учнів молодшої школи (на прикладі 2-го класу). Ефективність навчання залежить не тільки від стратегії учня, а й від стратегії навчання. Для того щоб розвивався творчий інтерес учнів, необхідно створити комфортні умови навчання. Через те, що в дітей віком молодшого шкільного віку сильно розвинене зорове сприйняття явищ і предметів, доречно застосовувати такі методи, які гарантують наочність на високому рівні. Наприклад, спільні ігри сприяють розвитку реакції у дітей, а також таких якостей, як взаємовиручка та почуття товариськості. При введенні в заняття гри важливо продумувати її результат, тому що він важливий для педагога, але при цьому не може стати спонукальним мотивом діяльності дітей.

Ігрові вправи з елементами мнемотехніки сприяють формуванню лексико-граматичних навичок учнів, а також покликані покращити мотиваційну сферу учнів. Розроблені вправи складають комплекс, який може використовуватися на уроках на етапі розминки, повторення вивченого або ж презентації нового матеріалу.

В цілому, визначено, що використання методик, що підвищують мотивацію, сприяє більш успішному навчанню іноземної мови, а саме: покращує граматичні навички, навички аудіювання, говоріння тощо; учні легше запам'ятовують нові слова, граматичні правила і легко застосовують їх у мовленні; розвивають творчий потенціал учнів; учні стають більш відкритими, не бояться відповідати під час уроків, висловлювати свою думку.

На основі розглянутих методик розвитку мотивації учнів у роботі розроблено комплекс вправ для розвитку мотивації дітей на уроках англійської

мови у початковій школі. До цього комплексу увійшли ігрові вправи, римівки та пісні, прийоми мнемотехніки.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Опис дослідження

У ході роботи було проведено дослідження шкільної мотивації учнів 2-го класу у школі смт. Торчин. Вибірка загалом склала 25 осіб (15 дівчаток та 10 хлопчиків). Представлене у роботі експериментальне дослідження мотивації молодших школярів складається із наступних трьох етапів:

1. Підготовчий етап (аналіз методичної літератури та підбір методик).
2. Проведення дослідження.
3. Констатуючий етап (аналіз результатів дослідження).

Підготовчий етап дослідження включав підбір завдань для розвитку мотивації учнів у процесі формування у них лексико-граматичних навичок, а також підбір методик для вивчення рівня мотивації. У роботі використовувалася методика «Анкета визначення рівня шкільної мотивації» Н. Г. Лусканової (Додаток Г), спрямована на оцінку рівня розвитку навчальної мотивації учнів початкової школи. Вона містить 10 питань та дозволяє встановити п'ять основних рівнів шкільної мотивації.

У Додатку Г наведено ключ до інтерпретації результатів методики «Анкета визначення рівня шкільної мотивації». Відповідно до нього, навчальну мотивацію учнів можна розділити на 5 рівнів:

Перший рівень. 25–30 балів – високий рівень шкільної мотивації, навчальної активності.

У таких дітей є пізнавальний мотив, прагнення найбільш успішно виконувати всі вимоги, що пред'являються школою. Учні чітко дотримуються всіх вказівок вчителя, сумлінні та відповідальні, сильно переживають, якщо

одержують незадовільні оцінки. У малюнках на шкільну тему вони зображують вчителя біля дошки, уроку, навчальний матеріал тощо.

Другий рівень. 20–24 бали – гарна шкільна мотивація.

Подібні показники мають більшість учнів початкових класів, які успішно справляються з навчальною діяльністю. У малюнках на шкільну тему вони також зображують навчальні ситуації, а відповіді питання виявляють меншу залежність від жорстких вимог і норм. Подібний рівень мотивації є середньою нормою.

Третій рівень. 15–19 балів – позитивне ставлення до школи, але школа залучає таких дітей позанавчальною діяльністю. Такі діти досить благополучно почуваються у школі, проте частіше ходять до школи, щоб спілкуватися з друзями, з учителем. Їм подобається почуватися учнями, мати гарний портфель, ручки, зошити. Пізнавальні мотиви у таких дітей сформовані меншою мірою, і навчальний процес їх мало приваблює. У малюнках на шкільну тему такі учні зображують зазвичай шкільні, але не навчальні ситуації.

Четвертий рівень. 10–14 балів – низька шкільна мотивація. Ці діти відвідують школу неохоче, воліють пропускати заняття. Під час уроків часто займаються сторонніми справами, іграми. Зазнають серйозних труднощів у навчальній діяльності. Перебувають у стані нестійкої адаптації до школи. У малюнках на шкільну тему такі діти зображують ігрові сюжети, хоча опосередковано пов'язані зі школою.

П'ятий рівень. Нижче за 10 балів – негативне ставлення до школи, шкільна дезадаптація. Такі діти мають серйозні труднощі в навчанні: вони не справляються з навчальною діяльністю, мають проблеми у спілкуванні з однокласниками, у взаєминах з учителем. Школа нерідко сприймається ними як вороже середовище, перебування у якому їм нестерпне. Маленькі діти (5–6 років) часто плачуть, просяться додому. В інших випадках учні можуть виявляти агресію, відмовлятися виконувати завдання, дотримуватися тих чи

інших норм та правил. Часто у таких школярів відзначаються нервово-психічні порушення. Малюнки таких дітей, як правило, не відповідають запропонованій шкільній темі, а відображають індивідуальні уподобання дитини.

Етап проведення дослідження включав у себе застосування комплексу вправ протягом місяця навчання учнів. Вправи використовувалися у якості розминки, на етапі повторення та актуалізації вивченої лексики. Ігрові вправи дозволяли внести в урок елемент цікавинки, що спонукало учнів розучувати мнемотехнічні вірші, грати у цікаві змагальні ігри, та в цілому підвищило інтерес учнів до уроків англійської мови.

Щоб оцінити зміни у мотивації учнів до навчання та підвищення рівня їх знань нами було проведено порівняльний аналіз успішності учнів з англійської мови до початку експериментального навчання та після нього. На цьому етапі проводився порівняльний аналіз результатів всіх етапів експерименту та перевірка гіпотези дослідження.

3.2. Результати дослідження та їх інтерпретація

Розглянемо також результати дослідження. Зокрема, слід оцінити зміни в успішності учнів 2-го класу до та після проведення експериментального дослідження. У молодшій школі дітям не виставляють бали, однак використовується рівнева оцінка: початковий (П) рівень; середній (С) рівень; достатній (Д) рівень; високий (В) рівень.

Після застосування розроблених вправ, що підвищують мотивацію, було виявлено, що успішність учнів зростає. Порівнюючи успішність учнів до застосування методики після, бачимо, що 10 учнів з 18 підвищили свою оцінку (табл. 3.1.):

Таблиця 2.2.

Порівняльна таблиця успішності учнів

Учень	Середній бал до використання методик	Середній бал після використання методик
1. Дарина А.	Д	В
2. Кіра Б.	Д	Д
3. Арсен Д.	С	Д
4. Арсен Д.	С	С
5. Дмитро З.	Д	Д
6. Софія К.	Д	В
7. Богдан К.	В	В
8. Микола К.	В	В
9. Ангеліна К.	Д	В
10. Злата К.	С	Д
11. Вероніка Л.	С	С
12. Зоряна М.	Д	В
13. Міла М.	С	Д
14. Артем М.	В	В
15. Денис М.	Д	Д
16. Софія М.	С	Д
17. Ангеліна Н.	Д	В
18. Іван П.	С	Д
19. Поліна П.	В	В
20. Софія П.	С	Д
21. Дарина Р.	С	Д
22. Дмитро С.	С	Д

23. Діана С.	Д	В
24. Каміла Т.	С	Д
25. Софія Т.	В	В

У 15 учнів відбулася зміна успішності – 6 учнів підвищили свій рівень із достатнього (Д) рівня до високого (В). Ще 9 учнів підвищили свій рівень із середнього (С) до достатнього (Д). У 10 учнів не відбулося змін успішності – 3 учні зберегли свій достатній (Д) рівень, 2 учні залишилися на середньому (С) рівні, тоді як 5 учні мали до експериментального навчання та після нього високий (В) рівень.

Після порівняльного аналізу, ми можемо зробити висновок, що уроки, на яких присутні вправи з використанням ігор, відеоматеріалів та пісень, здалися учням цікавішими. Учні із захопленням виконували всі вправи, не соромилися говорити, із задоволенням навчали нову лексику та граматику. Підсумовуючи, можна сказати, що уроки, з використанням методик, що підвищують мотивацію, виявилися дуже ефективними. Навчальний матеріал був добре засвоєний учнями, атмосфера в класі була робочою, стосунки між учнями та вчителем були добрими, що веде до плідного та результативного навчання.

На уроках учні були захоплені вправами, активно працювали, із задоволенням вивчали новий матеріал. Відстаючі учні також були залучені до навчального процесу і намагалися відповідати якнайкраще. Відтак, висунута гіпотеза, яка передбачає, що систематичне застосування певних видів мотивації під час уроку, вкладених у розвиток видів мовної діяльності, дозволяє зацікавити учнів у процесі навчання, розвинути індивідуальність кожного учня, розвинути творчий потенціал учнів, отримала підтвердження.

Окрім того, перед експериментальним навчанням та після нього було проведено методику «Анкета визначення рівня шкільної мотивації» Н. Г. Лусканової (Додаток А). За її результатами складено таблицю 2.3.:

Результати дослідження за методикою Н. Г. Лусканової «Анкета
визначення рівня шкільної мотивації»

Учень	Рівень мотивації до експерименту	Рівень мотивації після експерименту
1. Дарина А.	III	II
2. Кіра Б.	II	II
3. Арсен Д.	III	III
4. Арсен Д.	III	III
5. Дмитро З.	III	II
6. Софія К.	III	II
7. Богдан К.	I	I
8. Микола К.	II	II
9. Ангеліна К.	III	III
10. Злата К.	IV	III
11. Вероніка Л.	III	III
12. Зоряна М.	III	II
13. Міла М.	III	III
14. Артем М.	I	I
15. Денис М.	III	III
16. Софія М.	III	II
17. Ангеліна Н.	II	II
18. Іван П.	III	III
19. Поліна П.	II	II
20. Софія П.	III	III
21. Дарина Р.	I	I
22. Дмитро С.	II	II

23. Діана С.	III	II
24. Каміла Т.	III	II
25. Софія Т.	I	I

Як показав аналіз, більшість учнів (17 чоловік) зберегли свій поточний рівень мотивації. У 8 учнів це третій (середній рівень), у 5 учнів це другий (високий рівень) і у 4 учнів – перший найвищий рівень мотивації. Рівень мотивації учнів приблизно корелює з показником їх успішності. Зокрема, відмінники, які мають високий рівень сформованості навчальних навичок, мають також і найвищий рівень мотивації та дуже орієнтовані на навчання.

У той же час, 7 учнів підвищили рівень мотивації – у 7 учнів рівень мотивації піднявся з третього до другого рівня. Зокрема, якщо раніше ці діти знаходили мотивацію більше у спілкуванні з однокласниками, іграх на перервах, позашкільній діяльності або ж їм подобалися самі аксесуари та шкільне приладдя, то у процесі експериментального навчання вони змогли сформувати у себе певні аспекти навчальної мотивації. На нашу думку, це відбулося за рахунок створення ситуацій успіху на заняттях з англійської мови, коли ці учні з в цілому достатнім рівнем мотивації зрозуміли, що мають значний потенціал у навчанні та можуть здобувати кращих результатів. Також один з учнів, у якого на початку експериментального дослідження був четвертий (низький) рівень мотивації підвищив його до третього (середнього) рівня. Це досягнення також відбулося завдяки дружній атмосфері на уроках англійської мови, цікавим ігровим завданням, за допомогою яких вдалося залучити цього учня до активності на уроці.

Схематично досягнені результати можна зобразити на рис. 3.1. Відповідно до кількісного аналізу, мотивація третього та другого рівнів – це переважаючий тип мотивації учнів дослідної групи. У обох групах відсотковий показник склав

44,4%. Натомість, перший рівень мотивації спостерігається лише у двох учнів та становить 11,1% від загального числа.

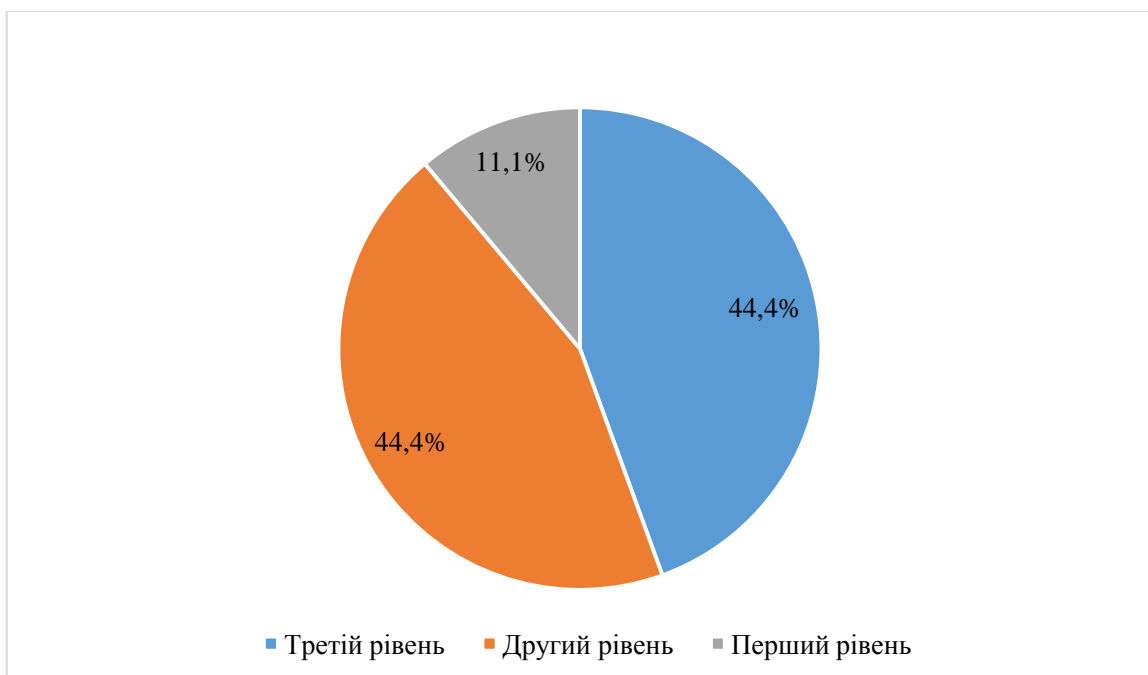

Рис. 3.1. Рівень мотивації учнів по закінченню експериментального навчання

Як ми бачимо, у частини учнів 2-го класу відзначається високий (перший та другий) рівень шкільної мотивації та навчальної активності. Для таких дітей характерна наявність високих пізнавальних мотивів, прагнення успішно виконувати всі вимоги, що пред'являються школою. Вони чітко дотримуються вказівок вчителя, сумлінні та відповідальні, переживають, якщо одержують незадовільні оцінки чи зауваження педагога.

Також значна частка дітей продемонструвала середній рівень мотивації (третій рівень). Подібний рівень, який є середньою нормою, мають учні, які успішно справляються з навчальною діяльністю, але менш залежать від жорстких вимог та норм шкільного життя. У таких учнів спостерігається позанавчальна мотивація. Ці діти загалом ставляться до школи позитивно, досить благополучно почувуються у ній, проте частіше ходять до школи, щоб спілкуватися з друзями, учителем. Їм подобається почуватися учнями, мати

гарний портфель, ручки, зошити. Пізнавальні мотиви у таких дітей сформовані меншою мірою, і навчальний процес їх приваблює значно менше аніж дітей двох попередніх рівнів мотивації.

Ніхто з учнів по закінченню експерименту вже не мав низького рівня мотивації, це вдалося скоригувати завдяки успішному впровадженню цікавих ігрових вправ у процес вивчення англійської мови. Виходячи з результатів дослідження, ми можемо зробити висновок, що учні із задоволенням поставилися до ігрового методу проведення уроку. Вони легко засвоїли лексичний та граматичний матеріал, активно виконували всі завдання, відповідали на питанням із ентузіазмом, із задоволенням працювали у команді.

Підсумовуючи результати дослідження, можна сказати, що уроки з використанням сучасних ігрових та мнемотехнічних методик, що підвищують мотивацію, виявилися дуже ефективними. На уроках учні були захоплені вправами, активно працювали, із задоволенням вивчали новий матеріал. Відстаючі учні також були залучені до навчального процесу і намагалися відповідати якнайкраще.

3.3. Рекомендації щодо розвитку мотивації дітей початкової школи на уроках англійської мови

Базуючись на результатах проведеного експериментального навчання, важливо сформулювати певні рекомендації щодо розвитку мотивації дітей початкової школи на уроках англійської мови. Зокрема, на заняттях застосовувались також такі цікаві вправи, як мнемотехнічні прийоми. Такі прийоми спрямовані на тренування пам'яті дітей та дозволяють їм краще та швидше запам'ятовувати нову лексику, граматичні конструкції.

Мнемоніка або мнемотехніка— це мистецтво запам'ятовування, сукупність прийомів і способів, що полегшують запам'ятовування і збільшують обсяг

пам'яті шляхом утворення штучних асоціацій [4, с. 11]. А. А. Беседіна зауважує, що мнемотехніка являє собою систему «внутрішнього письма», засновану на безпосередньому «запису» до мозку зв'язків між зоровими образами, які позначають значимі елементи запам'ятовувати інформації. Мнемонічне запам'ятовування схоже на образне конспектування: запам'ятовується найважливіше та у вигляді зорових образів [5, с. 61].

Суть мнемонічних прийомів полягає в тому, що запам'ятовувана інформація осмислюється і структурується у пам'яті. Відомий мнемотехнік С. Матвеев виділяє 3 основних елементи мнемотехніки: асоціації (зв'язок між предметами, завдяки яким уявлення одного з них тягне за собою появу іншого), розміщення (упорядкування запам'ятовуються елементів) та уява [17, с. 23].

Так, сьогодні психологами та методистами розроблено багато сучасних прийомів та методів запам'ятовування. Мнемонічні прийоми переважно засновані на заміні абстрактних об'єктів і фактів на поняття і уявлення, які мають візуальне, аудіальне або кінестетичне уявлення, пов'язують об'єкти з уже наявною інформацією в пам'яті різних типів для спрощення запам'ятовування. Іншими словами, мнемоніку цікавить питання: як «перенести» інформацію з підручника до мозку, як швидко та ефективно запам'ятати нові слова, фрази і правила, як забезпечити довготривале запам'ятовування, як домогтися автоматизації навички говоріння, як забезпечити безпосереднє розуміння іноземної мови без внутрішнього перекладу на рідну мову тощо [4, с. 11].

Чітко та повно прийоми та методи мнемотехніки окреслюються у роботі О. Еренберга «Прийоми запам'ятовування інформації». Так, О. Еренберг пропонує наступні прийоми, які полегшують запам'ятовування:

- 1) рима та ритм;
- 2) аббревіатури або акроніми;

- 3) метод розміщення предметів;
- 4) застосування слів, які сприяють запам'ятовуванню;
- 5) використання картинок;
- 6) використання ланцюжків[17, с. 23].

Розглянемо ці прийоми більш детально. Найпростішим засобом в оволодінні англійської лексики або граматики є римування. Для вивчення англійських слів та структур продуктивним та методично виправданим, особливо на початковому етапі, є застосування коротких віршів з включенням рядків рідною мовою. Така форма запам'ятовування дуже зручна для заучування як окремих слів, так і цілих структур. Наприклад, запам'ятати структуру «йти на прогулянку» можна, вивчивши такий вірш:

Сказав вовчиці сірий вовк:

«I want to go for a walk».

«Не можна гуляти, – сказала вовчиця, –

Ти маєш день і ніч трудиться!»

З тих пір і виє сірий вовк:

«I want to go for a walk».

Ефективним може виявитися прийом абрєвіатури, адже за його допомогою довгі назви скорочуються та легше запам'ятовуються. Окрім того близьким до цього методу є кодування інформації за допомогою простого речення, у якому всі слова починаються з перших букв слів, які потрібно запам'ятати. Наприклад для запам'ятовування порядку планет Сонячної системи використовується така фраза – «Морський Вовк Замучив Молодого Юнгу, Стомивши Нещасного Підлітка».

Метод розташування предметів – це спосіб запам'ятовування предметів за допомогою фіксації їх місця розташування. Цей метод можна також використовувати для запам'ятовування різних предметів, які асоціюються з певним місцем. Застосування слів, які сприяють запам'ятовуванню, є різновидом

методу розташування предметів. Але в даному випадку використовується для запам'ятовування не послідовність об'єктів, а конкретні образи, назви яких римуються зі словами.

Слова англійської мови також можна дробити, підбирати слова, які звучать аналогічно або навіть частини слів знайомої мови зі схожим значенням, наприклад: *книга – букініст – book, сумка – багаж – bag, машина – карета – car.*

Також можна для запам'ятовування іноземних слів підбирати фонетичні асоціації – слово, близьке за звучанням у рідній мові. Наприклад, слово *puddle* (калюжа) легко запам'ятати у такому такому реченні: «*я надаві надаву калюжу*». Полегшує запам'ятовування групування мовних явищ. Наприклад, при вивченні форм дієслів можуть використовуватися такі групи слів:

Пташка пісеньку співає (sing – sang – sung – співати)

Про те, що дуже хоче пити (drink – drank – drunk – пити).

Особливо ефективним для учнів початкової школи є використання казок, віршів-асоціацій. Існує також візуально-понятійний метод, який полягає у використанні малюнків. Головне при цьому не запам'ятовувати іноземне слово як переклад рідного слова. Наприклад, при запам'ятовуванні слова *butter* не треба повторювати його переклад, а утримувати перед очима учнів картинку того ж масла і повторювати слово тільки англійською мовою. Тобто треба домагатися візуалізації і навчити учнів виділяти суттєві сторони запам'ятовуваних слів [40, с. 15].

Отже, існує цілий ряд цікавих та ефективних прийомів та методів запам'ятовування, використання яких доцільне для формування лексико-граматичних навичок учнів 2-го класу. Такі методи та прийоми часто реалізуються в ігровій формі, а відтак мають потенціал до підвищення мотивації учнів.

У ході навчання аудіювання також можуть використовуватися методи розвитку мотивації учнів. Зокрема, для говоріння та аудіювання важливою є

така характеристика комунікативного методу навчання, як ситуативність. Необхідно занурювати учнів у висловлювання та досягати причетності учнів до того, що відбувається. Для того, щоб завдання були автентичними та комунікативними, необхідно підкоригувати формулювання завдання та занурити учнів у реальну ситуацію. Наприклад: «Ви дивитесь фрагмент фільму/ передачі. Ви чуєте ...», «Ваш друг в'їжджає в готель і намагається з'ясувати наступне...» тощо. Це допоможе учням більше зануритися в завдання і показати причетність до ситуації.

Дуже ефективні у підтримці інтересу до іноземної мови аудіовізуальні засоби. Для підвищення мотивації та активності учнів на занятті доцільно використовувати профільно-орієнтовані подкасти. Подкаст – це короткий аматорський або професійний аудіо/відеофайл у форматі MP3 або MP4. У наш час ми можемо знайти велику кількість сайтів, де можна прослухати подкасти, наприклад:

<http://listenglish/audio/BritishCouncil/>,
<https://learningenglish.voanews.com/programs/radio>, <http://www.dailyesl.com/> та ін.

На цих сайтах ми можемо не лише послухати записи, а й завантажити транскрипт, тобто текст запису. Це дуже зручно для учнів – можна чергувати слухання і читання, а також набагато легше зрозуміти, про що йдеться, якщо не все поки що вдається вловити на слух. Не можна не згадати використання пісень на уроках іноземної мови. Використання пісень сприяє:

- вдосконаленню навичок вимови;
- дозволяє досягти точності в артикуляції, ритміці та інтонації;
- поглиблює знання з англійської мови;
- збагачує словниковий запас;
- розвиває навички та вміння читання та аудіювання;
- стимулює монологічне та діалогічне висловлювання;
- розвиває як підготовлене, так і спонтанне мовлення.

Понад те, пісня вносить у процес вивчення мови елемент святковості, не традиційності, що істотно впливає на емоційну сферу учнів. Помічено, що іншомовна діяльність і натомість музики сприяє як запам'ятовуванню матеріалу, так і знімає втому у процесі навчання.

Також не варто забувати про використання блогів (віртуальні особисті щоденники) на уроках англійської мови. Вони дозволяють показати життя однолітків у країнах мови, що вивчається. Роботу з блогами можна використовувати при проходженні багатьох тем на уроці. Багато блогів можна знайти на сайті www.youtube.com, але потрібно пам'ятати про те, що мова блогів максимально наближена до розмовної мови. Дуже важливо виявляти особливу увагу при доборі матеріалу, перш ніж показати у класі. Для відпрацювання отриманих знань можна попросити учнів записати свій власний блог на певну тему. Такий вид мотивації викличе інтерес у учнів до предмета.

Мотивація має бути і під час роботи з текстами. При прочитанні текстів під час уроків англійської мови стимулом для учнів може бути як зміст тексту, так і завдання до нього. Найчастіше у підручниках зустрічаються такі завдання: «Відповісти на запитання до тексту», «Перекажіть текст іноземною мовою», «Перекладіть текст українською мовою», «Складіть питання до тексту». Найчастіше такі завдання є «антистимулами», що гальмують формування пізнавального інтересу і позитивного ставлення до читання. Для формування мотивації до читання та виконання завдань за текстом, можна запропонувати учням такі завдання:

- «Скажіть, який малюнок відповідає змісту тексту».
- «Розгадайте кросворд (сканворд)».
- «Скоротіть текст, викресливши з нього несуттєве».
- «Вигадайте продовження оповідання».

- «Підберіть до тексту заголовки, рекламу, прислів'я, цитату (із запропонованих)».

Подібні завдання викликають значний інтерес в учнів і вони читають іноземною мовою захоплюючою діяльністю. Таким чином, при навчанні читання іноземною мовою завдання може стати мотивом-стимулом, що поживляє діяльність учнів. До більшості текстів підручників та навчальних посібників іноземною мовою доцільний підбір аналогічних завдань. Нерідко учні ставляться до письмових завдань негативно, тож щоб привернути увагу учнів та мотивувати їх під час навчання письма, потрібно зробити завдання цікавими.

Ігри є однією з головних мотивацій на уроці іноземної мови. Гра – універсальний засіб, що допомагає вчителю перетворити досить складний процес навчання на захоплююче та улюблене учнями заняття. Гра допомагає залучити до процесу навіть найслабших учнів. Гра може носити індивідуальний або груповий характер. Можуть використовуватися також наступні різновиди ігрових вправ для тренування різноманітних мовних та мовленнєвих компетентностей:

1. Гра на складання слів із заданих букв. Допомагає закріпити написання слів з певної теми.

2. Розстановка слів речення по-порядку. Допомагає учням запам'ятати порядок слів у реченні.

3. Розташування шматків тексту відповідно до картинок (або навпаки).

При мотивації письмової діяльності не слід забувати про підготовку плакатів, таблиць, діаграм. Виконання цих завдань формує вміння вибрати головне – тобто те, що необхідно проілюструвати таблицею або діаграмою.

Сформуванню стійкої позитивної мотивації в учнів можна шляхом розкриття творчого потенціалу учнів. Розвитку творчого мислення іноземною мовою сприяє створення невеликих віршів за заданою схемою чи зміна раніше

вивчених віршів із використанням активного вокабуляра. Прикладом керованої поетичної вправи може бути так зване «cinquainpoem» –вірш, що складається з п'яти рядків, у кожному з яких сформульовано завдання:

Line 1. State a subject in one word (a noun).

Line 2. Describe subject in two words (Adverb + Adjective or 2 Adjectives).

Line 3. Describe an action of subject in three verbs or 1 sentence (3 words).

Line 4. Express an emotion про subject in four words.

Line 5. Restate the subject in another single word.

Існує велика кількість різноманітних форм, що дозволяють зробити навчання говорінню максимально ефективним та захоплюючим. Одна з них – проектна робота. Слід зазначити позитивні сторони цього виду роботи:

- Підвищення загальної мотивації учнів.
- Освітня та виховна цінність.
- Підвищення значущості англійської мови як засобу спілкування.

Проекти допомагають розвинути учнів уяву, самодисципліну, навички спільної діяльності, вміння вести дослідницьку діяльність та інтерес до мови, що вивчається. Завдяки проектам учні зможуть висловити свої думки по заданій темі, обговорити питання, що їх цікавлять, у ході дискусій.

Проектна методика є одним із методів комунікативного навчання, мета якого має чотири функції: пізнавальну, регулятивну, ціннісно-орієнтаційну, етикетну. Проектна методика характеризується високою комунікативністю і передбачає вираження учнями своїх власних думок, почуттів, активне включення до реальної діяльності, прийняття особистої відповідальності за просування у навчанні [30, с. 10].

Проектна методика заснована на циклічній організації навчального процесу. Окремий цикл сприймається як закінчений самостійний період навчання, спрямований на вирішення певного завдання у досягненні загальної мети оволодіння англійською мовою. Виконання проектних завдань дозволяє

учням бачити практичну користь вивчення іноземної мови, наслідком чого є підвищення інтересу до цього предмета [44, с. 520].

У навчанні англійської мови метод проектів можна використовувати у тісному контакті з навчальною програмою. Слід зазначити, що тема проекту має не лише входити до загального контексту навчання мови, а й бути досить цікавою для учнів. Вибір теми проектної роботи дуже важливий, найчастіше саме тема проекту, зрештою, може визначити успішність та результативність проектної роботи загалом.

Загалом, в основу проектної технології покладено ідею про те, що необхідно навчити учнів мислити самостійно, знаходити та вирішувати проблеми, залучаючи для цієї мети знання з різних областей, прогнозувати результати та можливі наслідки різних варіантів вирішення. Метод проектів міцно увійшов у педагогічну практику багатьох країн світу, тому що він дозволяє послідовно та ефективно формувати у учнів самостійність мислення, дозволяє створювати на заняттях іноземної мови дослідницьку, творчу атмосферу, коли кожен учень залучений до активного пізнавального процесу на основі методики співробітництва.

В українській методичній думці виділяється така типологія проектів, що можуть використовуватися у процесі викладання іноземних мов. Н. І. Годованець [11] пропонує розрізняти такі проекти за видом діяльності:

1. Дослідницькі проекти, що характеризуються добре продуманою структурою, позначенням цілей, обґрунтованою актуальністю предмета дослідження для всіх учасників. Вони мають структуру, наближену до наукового дослідження або повністю збігаються з ним. Подібні проекти мають відповідати рівню мовної підготовки школярів певного етапу навчання.

2. Творчі проекти, що передбачають відповідне оформлення результатів. Оформлення результатів вимагає чітко продуманої структури, наприклад, у вигляді відеофільму, репортажу, дизайну певної рубрики, альбому тощо.

3. Рольові ігрові проекти, у яких структура планується, але залишається відкритою до закінчення проекту. Учасники такого проекту беруть на себе певні ролі, обумовлені характером та змістом проекту. Ролі можуть бути найрізноманітніші: від літературних та казкових персонажів до ділових людей нашого часу. Ступінь творчості в подібних проектах досить високий, але основним видом діяльності є рольова гра.

4. Інформаційні проекти, спрямовані на збір інформації про будь-яку подію чи явище. Учасники проекту збирають цю інформацію з метою ознайомлення із нею широкої аудиторії. Виконання такого проекту можна порівняти з виконанням дослідницької роботи: потрібна добре продумана структура, постійне коригування у ході роботи. Такі проекти часто інтегруються в дослідницькі проекти та стають їх певною частиною, модулем.

5. Практико-орієнтовані проекти мають чітко окреслений результат діяльності учасників, обов'язково орієнтований на соціальні інтереси всіх учасників проекту. Наприклад, це може бути якийсь законопроект, конвенція з прав тінейджерів, зведення законів про заохочення та покарання у школі тощо [11, с. 47–48].

Серед проектів ігрової спрямованості можна виокремити технологію квесту, яка може використовуватися для організації навчання іноземної мови. Квест – це гра, під час якої потрібно знайти вирішення для загадок і виконати низку завдань, щоб досягти мети. Такий формат занять дозволяє актуалізувати навчальний матеріал, тренувати логічне мислення учнів, швидкість реакції та ввімкнути в учнів азарт дослідників та відкривачів [7, с. 225].

Кожен окремий проект передбачає вироблення своєї стратегії та тактики виконання, організації діяльності, оцінювання результатів роботи. Для успішної роботи над проектом потрібна певна підготовка. Якщо керівник проекту (вчитель, викладач) вирішив використати цей метод для вивчення матеріалу, він

має все ретельно продумати, розробити, прорахувати, визначити навчальні завдання, подумати яку допомогу можна надати учасникам проекту, не пропонуючи при цьому готових рішень. Бажано спланувати етапи послідовної роботи над проектом. Така підготовча робота повинна проводитись постійно, систематично та паралельно з роботою над проектом [9, с. 22].

Робота над проектом дає кожному учаснику можливість проявити свій талант, наприклад, оформлювальний, вміння орієнтуватися у мережі Інтернет, вміло користуватися комп'ютерною та іншою технікою, що не менш важливо для успіху проекту. Перерахуємо етапи, що характеризують роботу над проектом:

1. Планування.
2. Виконання.
3. Презентація.
4. Контроль [9; 18].

З педагогічного погляду, більш доцільними та плідними є колективні проекти. Вони цікаві й важливі тим, що до роботи у них залучаються всі учні групи, але вони вимагають великих зусиль і від викладача.

Таким чином, для грамотного використання методу проектів потрібна значна підготовка, яка здійснюється у цілісній системі навчання в школі (мається на увазі, що не лише у ході навчання іноземної мови, а загалом), причому зовсім необов'язково, щоб вона передувала роботі учнів над проектом. Така підготовча робота повинна проводитись постійно, систематично та паралельно з роботою над проектом. На всіх етапах уроку вчитель повинен ініціювати самостійну пошукову, творчу діяльність учнів, спрямовувати визначення проблеми, що становить основу проекту та пошук шляхів її вирішення [21, с. 140].

У випадку правильної організації та ефективності, проектний метод має такі переваги у навчанні іноземної мови:

- проектний метод навчання характеризується високою комунікативністю та активним включенням учнів у навчальну діяльність;
- кожен учень приймає особисту відповідальність за просування у навчанні;
- робота над проектом поєднується із створенням міцної мовної бази в учнів;
- використання методу проектів дозволяє створювати умови для розвитку особистості учня, оскільки він розвиває активне самостійне мислення та вчить учня не просто запам'ятовувати та відтворювати знання, які дає йому школа, а й вміти застосовувати їх на практиці;
- процес роботи над проектом стимулює учнів бути діяльними;
- при захисті проектів учень постає як індивідуальність, здатна не тільки оцінювати дійсність, а й проектувати необхідні зміни для поліпшення володіння іноземною мовою [37, с. 370].

З використанням методу проектів під час навчання іноземної мови змінюється й роль вчителя. Вона різна на різних етапах проектування. Вчитель виступає у ролі консультанта, помічника, спостерігача, джерела нової інформації, координатора. Головне завдання вчителя полягає у передачі способів роботи, а не конкретних знань, тобто акцент робиться не стільки на викладання, але на вчення [39, с. 45]. Вдумливий вчитель готується до уроку, прогнозуючи можливі мовні й немовні дії учнів, плануючи рівень опор, необхідних кожній групі школярів окремо. Усе це робить урок досить продуктивним. Не слід забувати, що велика роль має відводитися гумору та експромту на уроці, що створює приязну, позитивну атмосферу та сприяє мотивації учнів, заохочує їх працювати на уроці.

Всі згадані види діяльності допомагають максимально активізувати розвиток інтересу до вивчення іноземної мови, формують і підтримують

внутрішню мотивацію, сприяють вирішенню головного завдання викладача – викликати в учнів стійкий інтерес до вивчення іноземної мови і домогтися продовженого бажання навчитися спілкуватися нею.

Висновки до розділу 3

У навчальну діяльність потрібно впроваджувати вправи, які підвищують мотивацію в учнів вивчення іноземної мови. Це забезпечить найвищий показник результативності процесу навчання іноземної мови. У ході проведеного експерименту нами були випробувані методики, що підвищують мотивацію у дітей. На діагностичному етапі ми провели тестування, виявлення мотивів оволодіння англійською мовою. Завдяки тестуванню ми з'ясували, що діти навчаються англійської мови для спілкування, подорожей тощо. Найбільше на уроках учням подобається дивитися відеоролики, грати та співати.

На формуючому етапі нашого дослідження ми розробили систему вправ, заснованих на іграх, римівках та піснях. За допомогою ігор ми закріплюємо лексичні навички, розширили словниковий запас учнів, впоралися з комунікативним бар'єром. Система вправ, спрямована на закріплення граматичних конструкцій допомогла школярам підвищити рівень знань у цій галузі, збільшити свій словниковий запас.

За допомогою пісень ми розвинули навичку аудіювання та говоріння. Учні із задоволенням виконували всі завдання, не боялися висловлювати свої думки, швидко відповідали на ці запитання. Завдяки використанню методик, що підвищують мотивацію на уроці англійської мови, учні активно працювали протягом усього уроку, виконали всі поставлені перед ними завдання, легко впоралися з усіма завданнями.

Після закінчення дослідно-експериментального дослідження, на контрольному етапі, нами було проведено підсумкова перевірна робота, за результатами якої ми дійшли висновку, що з більшості учнів підвищився рівень володіння іноземною мовою.

Порівнюючи успішність учнів до застосування методики після, вдалося з'ясувати, що 10 учнів з 18 підвищили свою оцінку. Як показав аналіз, більшість

учнів (12 чоловік) зберегли свій поточний рівень мотивації. У 7 учнів це третій (середній рівень), у 3 учнів це другий (високий рівень) і у 2 учнів – перший найвищий рівень мотивації. Рівень мотивації учнів приблизно корелює з показником їх успішності. Зокрема, відмінники, які мають високий рівень сформованості навчальних навичок, мають також і найвищий рівень мотивації та дуже орієнтовані на навчання. У той же час, 6 учнів підвищили рівень мотивації – у 5 учнів рівень мотивації піднявся з третього до другого рівня. Також один з учнів, у якого на початку експериментального дослідження був четвертий (низький) рівень мотивації підвищив його до третього (середнього) рівня.

Отже, ми можемо дійти висновку, що уроки з використанням методик, що підвищують мотивацію в учнів, виявилися корисними. Учні із задоволенням відвідували уроки, навіть учні, що відстали, намагалися показати себе з кращого боку і наздогнати інших дітей.

ВИСНОВКИ

Навчання іноземної мови зумовлено соціально-економічними, політичними, соціокультурними факторами. Процесоволодіння учнями іноземною мовою, на відміну від оволодіння рідною мовою, цілеспрямований і керований, оскільки вчитель вибудовує його за власним планом і реалізує під час спілкування під час уроків і позакласної роботи з учнями. Навчити учнів спілкуватися іноземною мовою потрібно не на останньому ступені навчання, коли вже накопичено певний запас мовних засобів, а з першого уроку іноземної мови, коли вони ще не володіють ними.

У початковій школі важливо прищепити учням позитивне ставлення до предмета, мотивувати необхідність і значимість володіння іноземною мовою, виробити базові навички та вміння, необхідні для подальшого розвитку комунікативної компетенції. На цьому етапі формують навички та вміння спілкуватися в усній та письмовій формах у межах певних сфер та ситуацій відповідно до вікових особливостей учнів та їх інтересів.

Мотивація репрезентує зовнішній або внутрішній стимул, що спонукає людину до тієї чи іншої діяльності, поведінки. Мотивація відіграє ключову роль у навчанні, адже не вмотивований учень не матиме позитивних результатів навчання незважаючи на всі методи та способи навчання, які може застосовувати вчитель. Мотивація як різновид психічного стану людини значною мірою залежить від особистісних, вікових факторів. Так, у дітей молодшого шкільного віку мотиваційна сфера характеризується переважанням ігрової діяльності як основної з поступовим переходом до вчення як провідної діяльності. В учнів молодших класів, порівняно з періодом дошкільного віку, з'являється внутрішнє прагнення до навчання і успіхів у ньому.

Основними факторами розвитку мотивації в учнів молодшої школи на уроках англійської мови можна вважати зміст навчального матеріалу;

організацію навчальної діяльності; стиль педагогічної діяльності вчителя; колективні, групові форми навчальної діяльності; оцінка навчальної діяльності школяра в безособовій формі. Важливими є позитивний емоційний фон на уроці; опора на кращі якості учня; урахування індивідуальних особливостей кожного.

Відповідно до необхідності мотивації нами були розроблені різні прийоми та методи мотивації, які можна безпосередньо включати до навчального процесу на уроці для додаткової мотивації та стимулу до оволодіння англійською граматиною та лексикою. У результаті післяапробації та аналізу комплексу мотиваційних вправ для учнів початкових класів, наш метод довів свою спроможність та ефективність у навчанні учнів англійської мови.

Нами було проведено дослідно-експериментальне дослідження для перевірки ефективності запропонованих нами методик, що підвищують мотивацію в учнів під час навчання іноземної мови у молодшій школі. У ході експерименту ми провели анкетування на виявлення провідних мотивів вивчення англійської мови у молодшій школі.

Було проведено 15 занять з використанням методик, що підвищують мотивацію. Ці методики були спрямовані на закріплення граматичних конструкцій, оволодіння та закріплення лексичного матеріалу, розвиток навичок аудіювання, говоріння. Учні навчилися працювати в команді, слухати та не перебивати одне одного та вчителя.

У процесі експериментального дослідження нами було доведено гіпотеза, яка передбачає, що систематичне застосування методів мотивації під час уроку англійської мови, вкладених у розвиток видів мовної діяльності, дозволяє мотивувати, зацікавити учнів, і навіть розвинути індивідуальність і творчий потенціал кожного учня.

Отже, загалом можна дійти висновку, що вчитель у роботі може і повинен використовувати різні методики та завдання, з метою формування мотивації в учнів. Навчальний процес за змістом, формою подачі матеріалу повинен бути

гнучким і переслідувати одне з найголовніших завдань навчання – зробити засвоєння знань учнів міцним, осмисленим, а саме навчання – бажаним, цікавим, таким, що приносить радість.

Відтак, у роботі виявлено, визначено та обгрунтовано умови ефективного навчання англійської вимови в учнів початкових класів. Нами розроблена методика, що включає комплекс мотиваційних вправ для навчання учнів початкової школи. Ця методика складається з інструкцій, мнемотехнік, ігрових завдань, римівок, віршів та пісень. На нашу думку, запропонована методика допоможе вчителю організувати активні дії школяра по відношенню до об'єкта, що вивчається, а формування мотивації зможе забезпечити саморозвиток, самовиховання особистості школяра.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова А.О., Ковальчук О.А. Математичні моделі та методи управління мотивацією персоналу: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2014. 140 с.
2. Андрошук І. Мотивація навчальної діяльності учнів як педагогічна проблема. Педагогічний вісник, №3, 2022. С. 2-3.
3. Антошкіна М. Проблеми мотивації учнів на уроках вивчення англійської мови. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників. Суми: Сумський державний університет, 2021. С. 106-111.
4. Антошук Є.В. 10 уроків чудової пам'яті. Київ: Ешке, 2003. 14 с.
5. Бесєдіна А. Вплив методів і завдань ейдетики на розвиток особистості учня. Рідна школа. 2009. № 2-3. С. 61-62.
6. Близнюк О.І., Панова Л.С. Ігри у навчанні іноземних мов: посібник для вчителів. Київ: Освіта, 2001. 64 с.
7. Бондаренко Т.М. Веб-квест технологія як засіб активізації самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів. Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. 2013. № 13. С. 224-231.
8. Бровченко А.К. Мотивація до особистісного зростання і саморозвитку в психологічній освіті. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХНПУ, 2017. С. 268-271.
9. Волошанська І.В. Зміст та специфіка застосування методу проектів при вивченні іноземної мови. Молодий вчений. 2018. № 3.1 (55.1). С. 19-23.
10. Галопова С.В. Сучасні методи викладання іноземних мов за кордоном. Іноземні мови. 2017. №4. С. 24-28.

11. Годованець Н. Проектний метод вивчення іноземної мови. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2014. Вип. 31. С. 47-48.
12. Горохівська Т.М. Структура професійно-педагогічної компетентності викладача: теоретичний аналіз. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2017. Вип. 17. С. 284-288.
13. Дон О.М. Ефективність застосування дидактичних ігор у навчально-виховному процесі. Наша школа. 2011. №2-3. С.86-91.
14. Дроботова А.О. Вікові особливості другокласника. URL: <http://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-dlya-roditelei/2012/01/07/vozrastnye-osobennosti-vtoroklassnika>
15. Занюк С.С. Психологія мотивації: навч. посібник. Київ: Либідь, 2002. 304 с.
16. Звягінцева І.М. Мотивація навчання. Управління школою. 2007. №34. С. 27-29.
17. Житник Б.О. Методичний poradnik: форми і методи навчання. Харків: Когнітивно-комунікативний підхід при навчанні іноземної мови. Київ: Основа, 2005. С.23.
18. Казачінер О.С. Позакласна робота з англійської мови в початковій школі. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 128 с.
19. Капустюк О.М. Дослідження структурних компонентів самодетермінації особистості. Психологічні чинники самодетермінації особистості в освітньому просторі: монографія. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. С. 111-135.
20. Климчук В.О. Мотиваційний дискурс особистості: на шляху до соціальної психології мотивації: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 290 с.

21. Кононець Н. Технологія веб-квест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання учнів. Витоки педагогічної майстерності. 2012. Вип.10. С. 138–141.
22. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення. Київ: ЕксОб, 2003. 304 с.
23. Лукіяничук А.М. Мотивація професійної діяльності педагогічних працівників: методичні рекомендації. Біла Церква: БІНПО ДЗВО УМО, 2020. 46 с.
24. Макаревич О.С. Мотивація як підґрунтя дій особистості. Соціальна психологія. 2006. № 2 (16). С. 134-141.
25. Малихіна О.В. Значущість проблеми мотивації учіння. Наука і освіта. 2002. №2. С. 102-105.
26. Наволокова Н.П. Шляхи формування мотивації на уроці. Наволокова Педагогічна академія пані Софії. 2007. №5. С. 12-15.
27. Нижник В.М., Харун О.А. Механізм мотивації високопродуктивної праці персоналу підприємств: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2011. 210 с.
28. Новак В.О., Мостенська Т.Л., Ільєнко О.В. Організаційна поведінка: Підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2013. 498 с.
29. Огієвич О. Дидактична гра – шлях до підвищення якості навчання і виховання учнів. Анотація досвіду. Нова педагогічна думка. 2005. №1. С.83.
30. Олійник І.П. Використання методу проектів на уроках англійської мови як один із шляхів формування комунікативної компетентності учня. Котовськ: Котовськ, 2012. 21 с.
31. Осадчук Р.І. Дидактичні ігри у навчальному процесі школи. Педагогіка і психологія. 1996. №4. С. 102-110.
32. Павлюк М.М. Психологічні чинники емоційного вигорання у професійній діяльності. Актуальні проблеми психології. Київ, 2018. Т. XI. Вип. 18. С. 226-244.

33. Панаєтова О.А. Використання методу проектів на урокахкраїнознавства. Англійська мова і література. 2003. № 30. С. 15-19.

34. Пророк Н.В. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства: монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с.

35. Сирицина С.І. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. URL: <http://festival.1september.ru/articles/550258/>

36. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. Київ: Просвіта, 2001. 416 с.

37. Сокол І.М. Класифікація квестів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя: КПУ, 2014. Вип. 36(89). С. 369-375.

38. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

39. Ступчик З.Р. Метод проектів як засіб активізації творчої діяльності учнів на уроках англійської мови. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти». Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. С. 43-46.

40. Топузов О.М. Диференціація у шкільній освіті: історичний досвіді сучасні технології: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: Інститут педагогіки, 2018. 224 с.

41. Харченко В.Є. Теоретичний аналіз підходів щодо визначення поняття «самореалізація особистості» у психологічній літературі. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія і педагогіка. 2014. Вип. 30. С. 123-127.

42. Цюняк О.П. Реалізація акмеологічного підходу у професійній підготовці майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності.

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць. Запоріжжя: КПУ, 68, 2020. С. 235-238.

43. Щербань П. Дидактичні ігри у навчально-виховному процесі. Початкова освіта. 2009. №9. С.18.

44. Щербина С. В. Застосування проектного методу у викладанні іноземної мови у вищому навчальному закладі. Наукові записки: збірник наукових праць. Серія: Філологічні науки; мовознавство. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. Вип. 128. С. 519-522.

45. Gunawan S., Saputra H. Problems and teaching solutions for students' in learning English. PROJEKT. Vol. 3. №1. 2020. P. 59-63.

46. Rasulova N. Challenges and Solutions in English language teaching to students. Young Scientist. 2020. № 11 (301). P. 179-181.

47. Uysal D. Problems and solutions concerning English language preparatory curriculum at higher education in view of ELT instructors. International Journal of Contemporary Educational Research. 6 (2). 2019. P. 452-467.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

48. Colors Vocabulary ESL Memory Game. URL:
<http://www.eslgamesplus.com/colors-vocabulary-esl-memory-game/>

49. «The Paint is Pink» (HD) Babies Learn Colors, Teach Toddlers Colours, Kids Learning Nursery Song. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=9n6xHirhSEA>

